

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ
AYLIK YAYIN ORGANI

İKTİSAT DERGİSİ

OCAK 1967

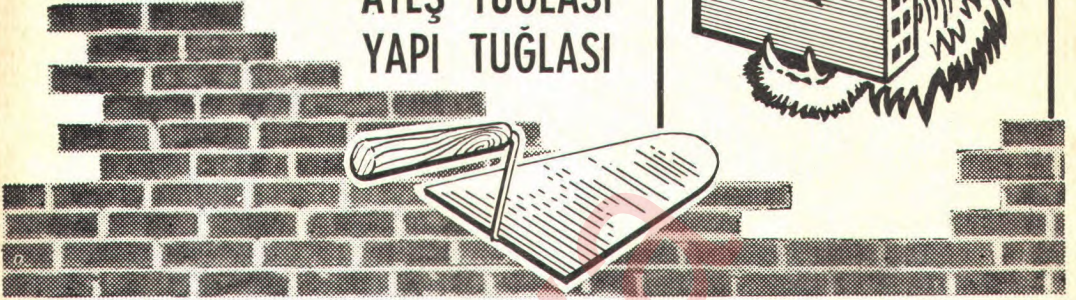
SAYI 31

CİLT - 5

250 KURUŞ

ARSLAN tuğla

ATEŞ TUĞLASI
YAPI TUĞLASI

FABR.: Silâhtar C. 148 Eyüp-Tel : 21 11 32 - MAĞ.: Tersane Cad. 67 Karaköy-Tel : 44 30 40

Dikkat !..

Daha evvel başka yerde basılan yazılara ücret ödenmez

Yazılardaki fikirler yazarlarına aittir. Cemiyeti ve dergiyi sorumlu kılmaz.

Gönderilen yazılar basılsın veya basılmasın iade edilmez.

REKLÂM TARİFESİ

Arka Kapak	750 Lira
Ön İç Kapak	500 Lira
Arka İç Kapak	500 Lira
İç Sahifeler	400 Lira

İKTİSAT DERGİSİ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ YAYIN ORGANIDIR

İktisaden zayıf bir millet fakrî sefaletten **kurtulmaz**; Kuvvetli bir medeniyete, refah ve saadete kavuşamaz; İçtimai ve Siyasî felâketlerden yakasını kurtaramaz.
K. ATATÜRK

C İ L T : V

S A Y I : 31

O C A K 1 9 6 7

Fiatı : 2.5 T.L.

Yıllık: 30-6 Aylık: 15 TL.

Sahibi : Cemiyet Adına OKTAY EMED

Yazı İşleri Müdürü : NİHAT BATUR

İdare Müdürü : FARUK ÇEHRELİ

İdare Yeri : Tünel Galip Dede Cad. No. 48/1

Telefon : 44 04 36

Basıldığı yer : YENİLİK BASİMEVİ

YAZI HEYETİ :

İstanbul

Fazlı AYVERDİ

Nihat BATUR

Solmaz BURAL

Faruk ÇEHRELİ

Alpay ERDOĞAN

Zeki ERGİNSU

Şemsettin GÜLER

Atalay ŞAHİNOĞLU

Rıdvan YÜKSELEN

Ankara

İmren AYKUT

Oktay EMED

Hamdi MEHTER

Fahrettin TUNÇÖZ

Meliha TURKAN

İ Ç İ N D E K İ L E R

2. Derginin Sesi ***
3. Konjonktür Doğan TAMER
10. Ayın Ekonomik Olayları Faruk ÇEHRELİ
14. Zaman Kayıtları ve Değerleme Hamdi MEHTER
17. Yapı Kooperatifçiliği ve İşçi Meskenleri Davamız Sabahattin FINDIKOĞLU
21. İktisadî Büyüme Konusunda Ricardo Zerrin GÜÇ
25. Fakültenin Kuruluşunun 30. Yıldönümü Münasebetiyle Fahrettin TUNÇÖZ
26. Sanayileşmek Salim SAYAR
30. Toprak Mahsulleri Ofisi ***
34. Ziraî Kooperatiflerimiz Hakkında Prof. FINDIKOĞLU
41. Radyo Konuşması Turhan KENTBAY

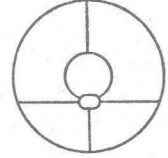
Derginin Sesi !..

***Sayın Okurlarımızın
Yeni yılını ve Bayramını
kutlar, başarılar dileriz.***

İKTİSAT DERGİSİ

Ekonomik Durum

Konjonktür

Doğan TAMER

A — GENEL DURUM :

Mahsulünü satan müstahsilin işti-
racı gücünün artması neticesinde yükselen ta-
lep piyasayı canlandırmış, bu da altın fi-
yatlarını yükseltmiştir. Köylünün parası-
nı altın'a tahvil etme alışkanlığı da altın
fiyatlarının yükselmesinin ayrı bir âmili
olmuştur.

Yılbaşı sebebiyle Aralık sonları ile O-
cak ayının ilk günlerinde piyasanın dur-
gunlaşması beklenmektedir. Ancak, bu
durgunluk fazla sürmiyecektir. Zira, bay-
ram dolayısıyla piyasa tekrar hareketle-
necektir.

Banka kredilerinde bir artış, banknot
mevcudunda ise bir azalma mevcuttur.
Ancak, bu azalmanın yakında artışa çev-
rilmesi beklenmektedir. Zira, zeytinyağı

ve pamuğun da ilk defa dahil olacağı des-
tekleme alımlarının daha geniş bir para
hacmini gerektireceği muhakkaktır.

Fiyatlar umumî seviyesinde büyük bir
değişiklik yoktur. Kuru üzüm, incir, tü-
tün, maden cevheri gibi ihraç maddeleri-
mizin durumu endişe verici bir vaziyet
arzetmekte, bu maddeler ihracatı azalır-
ken, stoklar da gittikçe artmaktadır. Bu-
nun neticesi olarak, Ocak-Ekim devresin-
de 2.146 milyon liralık bir dış ticaret açığı
izlenmektedir. Halbuki 1965'in aynı dev-
resindeki açık miktarı 1.266 milyon lira
idi. Hükümet ihracatımızdaki bu tıkanık-
lığın giderilmesi için çeşitli tedbirler ü-
zerinde çalışmalar yapmaktadır. İhraca-
tı teşvik primi, tıkanıklık gösteren ihraç
malları istihsalinin tahdidi, düşük kaliteli
istihsalin önlenmesi imkânları üzerinde
durulmaktadır.

B — İKTİSADİ GÖSTERGELER :

1. Sınai İstihsal (1.000 ton olarak)

	Ocak — Eylül	Eylül
	1965	1966
Ham demir	332.2	543.3
Çelik Blok	381.1	626.8
Saç	51.1	145.9
Çimento	2.357.5	2.908.8
Kok	830.0	1.054.0
Şişe cam	23.5	24.2
Kâğıt	71.5	78.4
Sudkostik	1.377.0	887.0
Şeker	217.3	159.9
Yünlü dokuma	3.329	3.264
Pamuklu Dokuma	135.889	136.456
Pamuk ipliği	23.6	24.6
Yün ipliği	2.3	2.5
Elektrik (Mil/Kws)	3.454.3	3.872
Tütün	2.248	2.561
İspirto	12.715	11.049
Taş Kömürü	5.143.3	5.479.5
Linyit	3.222.3	3.329.1
Krom	181.9	201.3
Demir	664.0	589.2
Ham petrol	1.048.2	1.419.3
Benzin	512.7	568.3
Motorin	809.7	940.8
Fuel Oil	1.189.8	1.390.8

Tablonun tetkikinden görüleceği üzere Ocak - Eylül istihsal devresinde artış gösteren belli başlı kalemler ve artış yüzdeleri şöyledir: Ham demir (% 63,1), Çelik blok (% 64,5), sac (% 185,5), Çimento (% 23,4), kok (% 26,0), şişe ve cam (% 3), kâğıt (% 9,7), yün iplik (% 8,7), Pamuk iplik (% 4,2), pamuk dokuma (% 0,4), elektrik (% 12,1), tütün (% 13,9), (ta kömürü (% 6,5), linyit (% 3,3), krom (% 10,7), ham petrol (% 35,4), benzin (% 10,8), motorin (% 16,2), Fuel Oil (% 16,8).

Azalma kaydeden maddeler ise sud kostik (% 32,6), şeker (% 26,4), yünlü dokuma (% 2,0), ispirto (% 13,1), demir (% 11,3)'dür.

2. Fiyatlar Umumi Seviyesi :

a) Toptan Fiyatlar :

İstanbul Ticaret Odası tarafından yayınlanan toptan eşya fiyatları indeksi şöyledir: 1958 = 100 itibarıyla.

	1965	1966	1966
	Ortalaması	Ekim	Kasım
Gıda Maddeleri	150.1	158.1	158.2
İptidai maddeler	116.2	127.0	125.7
Madenler	173.1	202.2	207.1
Mensucat	130.5	149.3	150.2
İnşaat malzemesi	115.1	119.5	119.8
Mahrukat ve enerji maddeleri ...	151.1	155.6	155.6
Kimyevi maddeler	148.9	191.6	195.3
Umumî İndeks	139.5	151.2	151.5

Konjonktürün seyri icabı toptan eşya fiyatlarında normal bir yükselme mevcuttur. Yukarıda da izaha çalıştığımız gibi iktisadî hayattaki hareketin fiyatlar umumî seviyesine mühim bir etkisi olmamıştır. En fazla yükselme maden fiyatlarında izlenmektedir ki Ekimde indeks 202,2 iken 207,1'e yükselmiştir. Onu kim-

veyi maddeler takip etmektedir.

b) Geçinme İndeksi :

İstanbul Ticaret Odası tarafından neşredilen İstanbul ücretliler geçinme indeksiinde mühim bir artış mevcut değildir.

1958 = 100 itibariyle tertiplenen indekse ait 1965 ortalama, 1966 Ekim ve Kasım rakamları aşağıda verilmiştir.

	1965	1966	1966
	Ortalama	Ekim	Kasım
Gıda maddeleri	176.0	183.5	185.3
Isıtma, aydınlatma mad.	158.7	162.3	162.3
Giyim ve ev eşyası	127.8	135.7	136.4
Kira ve ev bakımı	198.6	205.2	205.2
Müteferrik	159.2	163.1	167.4
Umumî indeks	169.3	176.1	177.7

Kasım ayında, bir önceki aya oranla en fazla yükselme gösteren kalem müteferrik'dir. Diğer kalemlerde mühim bir yükselme mevcut değildir.

3. Para ve Banka :

Banka kredileri, Eylül ayında bir önceki aya nisbetle bir artış göstermektedir. Gerçekten Ağustos ayında bu rakam 17.556 milyon iken, Eylül'de 18.156 milyon liraya ulaşmıştır. Eylül ayında kredilerin resmî ve Özel Sektör arasında dağılışı şöyledir: Resmî Sektör: 2.347 milyon, Özel Sektör: 15.809 milyon. Ağustos ayında, bu dağılışı Resmî Sektör: 2.340 milyon, Özel sektör: 15.216 milyon idi. Merkez Bankası kredi ve avansları Eylül a-

yında 6.074 milyon liradır. Bu rakkamın bölünüşü şöyledir: Resmî sektör: 3.902 milyon, Özel Sektör 1.956 milyon, bankalar tasfiye fonu 216 milyon. Ağustosta ise bu rakam 5.484 milyon idi.

Banka sisteminin kredi hacmi ile Ağustos ayında 23.040 milyon iken, 24.230 milyona yükselmiştir. Eylül ayı kredilerinin dağılışı Resmî Sektör 6.249 milyon, Özel Sektör: 17.765 milyon, bankalar tasfiye fonu 216 milyondur.

Eylül ayı emisyonu 8.172 milyon liradır. Emisyon hacmi Ağustosta ise 7.736 milyon idi. Ağustos ayında para arzı, 17.285 milyon idi. Eylülde ise 17.846 milyona yükselmiştir. Bu rakkamın 7.095 mil-

yon lirasını banknot ve ufak para teşkil etmektedir. Geri kalan miktar; vadesiz ticarî mevduat 2.543 milyon, vadesiz tasarruf mevduatı 8.190 milyon. Merkez Bankası çeke tâbi mevduat olarak 10.751 milyon liralık kaydı parayı meydana getirmektedir. Ağustos ayında kaydı para aşağı yukarı aynı miktardadır (10.486).

4. İç Ticaret :

a) Satışlar :

Dokuz aylık bir devre nazarı itibare alınarsa, satışı artış gösteren kalemler şunlardır: Şeker, çimento, hadde mamûl-leri, taş kömürü, linyit, çay, sigara, tütün, bira, rakı, şarap, diğer içkiler, alkol, tuz, benzin, motorin, kâğıt ve karton, ithâl malı gazete kâğıdıdır. Azalma gösteren kalemler ise kahve, gaz, pamuklu dokuma, yünlü dokuma, pamuk ipliği, yün ipliği. Eylül satışları bir önceki senenin aynı ayına oranla devre trendine benzer bir seyir takip etmiş, ancak ithâl malı gazete kâğıdı ve tuz satışlarında azalma, gaz da ise artıma olmuştur.

b) Stoklar :

Eylül ayı stokları ile bir önceki ay rakamlarının mukayesesinde şeker, hububat, taş kömürü, çay, bira, maden kömürü, çelik, borular, yünlü dokuma maddelerinde stokların arttığı, un, afyon, sülfirik asit, pamuk ipliğinde aynı kaldığı, linyit, kok, sigara, tütün, rakı, şarap, diğer içkiler, alkol, tuz, demir cevheri, çimento, pamuklu dokuma, yün ipliğinde azaldığı anlaşılmaktadır. Stoklarda genel bir azalma mevcuttur. Bu da piyasanın canlanmasından ileri gelmektedir.

5. İnşaat :

1966 ilk dokuz aylık devresinde, bir önceki senenin aynı devresine oranla genel bir artış mevcuttur. Ancak Eylül ayında durum farklıdır. Zira bir önceki

senenin aynı ayı ile mukayese edildiğinde, ev, apartman, ticarî yapı, sınaî yapı inşaatında artma olmuş, yalnız sosyal ve kültürel yapılarda bir azalma vuku bulmuştur.

6. İstihdam :

1966 yılı dokuz aylık devresinde bir önceki devreye oranla iş müracaatlarında bir azalma olduğu görülmektedir. Her ne kadar bu rakam eylül ayında bir önceki senenin aynı ayına nisbetle artmış gözükmemekte ise de, farkı kapatacak kadar büyük olmamıştır. İşe yerleştirilenler, münhaller ve işsizler sayısında iki devre kıyaslanacak olursa, artış mevcuttur. Ancak, 1966 Eylülünde 1965 Eylülüne oranla işsiz sayısında çok cüz'î bir azalma olmuştur.

Dış ülkelere giden işçi sayısı ise şöyledir: Genel olarak yurt dışında emeğini değerlendirmek üzere Türkiye'den ayrılanların sayısında bir azalma mevcuttur. Bu husus bilhassa Avusturya için çok yüksektir. Şöyle ki, gene dokuz aylık devrede 1966 da 1965'e nazaran % 79 azalma mevcuttur. Almanya, Belçika, Hollanda, İngiltere, İsviçre'ye giden işçilerimizin sayısında da bir düşme vardır.

7. Dış Ticaret :

a) İthalât :

Ocak-Ekim devresi dikkate alınacak olursa, 1966 ithalâtımızın 5.372.346 bin lira olduğu göze çarpmaktadır. Halbuki bu rakam 1965 de 4.238.091 lira idi. Artış % 26,7 oranındadır. Sahalara göre gösterdiği artış nisbeti ise şöyledir: EEC (% 45,1), EFTA (% 16,3), dolar sahası (% 7,3), diğer OECD ülkeleri (% 80,2), Sovyet sahası (% 59,6), diğer anlaşmalı ülkeler (% — 0,3), diğer memleketler (% 15,8).

Aşağıda ithalâtımızın maddelere göre bölünüşü gösterilmiştir:

Ocak - Ekim

	1965	1966
Akaryakıt	412.364	369.811
İlâç ve boya	371.726	413.883
Mensucat ve iplik	278.864	302.130
Demir ve Çelik	438.463	528.732
Makineler	1.242.786	1.712.336
Nakil vasıtaları	336.740	495.196
Buğday	228.957	156.239
Pamuk, soya ve don yağı	327.682	73.034
Diğer maddeler	900.509	1.320.985

Tablonun tetkikinden anlaşılabacağı üzere, bahis konusu devrede akaryakıt ve buğday gibi iki maddenin ithalatında azalma olmuş, diğerleri artmıştır.

İthalatımızın memleketlere göre dağılışı ise durum şöyledir: Batı Almanya, Avusturya, A.B.D., Çekoslovakya, Belçika-Lüksemburg, Fransa, Hollanda, İngiltere, İsrail, İsviçre, İtalya, Lübnan, Rusya'dan ithalatımız artmış, Suudi Arabistan ve Irak'tan ise azalmıştır.

b) İhracat :

Ocak-Ekim devresinde 1966 da ihra -

catımızın tutarı 3.225.663 bin liradır. 1965 de ise bu miktar 2.972.379 bin lira idi. Ancak, ithalatımızdaki artışa oranla, ihracatımızın artış temposu yavaştır. Nitekim, ithalatımızdaki artış % 26,7 olduğu halde, ihracat artışı ancak % 8,5 dur. İhracat artışının sahalara dağılışı şöyle - dir: EEC % 12,7 EFTA % 16, dolar sahası % —0,1 diğer OECD memleketleri % 31, Sovyet sahası % 13, diğer anlaşmalı memleketler % — 14,2, diğer memleketler % — 11,7.

Aşağıda ihracatımızın maddelere göre dağılışı gösterilmiştir.

Ocak - Ekim

	1965	1966
Canlı hayvanlar	121.900	75.070
Üzüm	136.904	173.837
İncir	24.701	45.516
Fındık	467.797	423.839
Hububat	31.685	20.961
Tohumlar	42.195	49.856
Tütün	463.403	611.658
Madenler	246.285	278.545
Pamuk	588.629	772.280
Diğer	773.390	707.022

Tablonun tetkikinden anlaşılabacağı üzere 1966 Ocak-Ekim devresinde ihracatımızla artış gösteren kalemler üzüm, incir, tohumlar, tütün, maden ve pamuk olmuş, canlı hayvanlar, fındık, hububat ve

diğer kalemler ihracatında ise bir düşme olmuştur.

Bahis konusu devrede ihracatımızın artma gösterdiği ülkeler şunlardır : Batı Almanya, Belçika-Lüksemburg, Çekos

lovakya, Fransa, Hollanda, Irak, İngiltere, İsrail, İsviçre, İtalya, Rusya, Suudi Arabistandır. Avusturya, A.B.D. ve Lübnan'a vâki ihracatımızda ise bir düşme vardır.

8. Ödemeler Dengesi :

Ödemeler bilânçosunu meydana getiren kalemlere ait rakamlar milyon dolar olarak şöyledir: (Parantez içindeki rakamlar 1965 rakamlarını göstermektedir.) Dış borç faiz ödemeleri (15,6) 14,2; turizm ve dış seyahatler (9,9) 12,8; işçi gelirleri (41,5) 78,0; kâr transferleri (12,5) 13,2; preje kredileri, hizmet ödemeleri (6,8); enstraüktür ve off-shore (15,1) 16,0; dış borç ödemesi (130,3) 84,3; PL 480 (sürplü) (26,2) 17,2; özel yabancı sermaye (18,0) 23,1; proje kredisi (37,5) 40,1; bedelsiz ithalat 4,5 (4,7); konsorsiyom kredileri (128,7) 115,8.

9. Altın ve döviz rezervi :

Ekim ayında altın rezervi Eylül ayının 132 milyon dolarlık seviyesini muhafaza etmiştir. Altın mevcudun dağılışı şöyledir: Serbest altın 1 milyon dolar, rehin 80,9 milyon dolar ve vadeli 35 milyon dolar.

Ekim ayı döviz alacaklarımız 13,8 milyon dolardır. Halbuki bu rakam Eylül ayında 11,5 milyon idi. Döviz borçlarımızda ise bir azalma mevcuttur. Gerçekten Eylül'de döviz alacaklarımız 105,2 milyon iken, Ekim'de 102,1 milyon dolara düşmüştür. Altın ve döviz durumu nazara alınarak hesaplanan net rezerv durumunda 5,4 milyon dolarlık bir artış mevcuttur. Ekim net rezerv durumu 43,7 milyon dolardır.

C — İHRAÇ ÜRÜNLERİMİZİN DURUMU :

Tütün : 1966 mahsulü tütünün önceki seneye oranla 40.000 ton kadar yüksek olacağı ifade edilmektedir. Bu itibarla mah-

sulün 1/4 ünün dış alıcılar tarafından satın alınacağı düşünülmüşse geri kalan miktarın Tekel tarafından mübayaa edileceği kabul edilebilir ki, Tekel bu finansman imkânını temin edene kadar muhtemelen piyasanın açılması da gecikecektir. Mahsulün 170.000 tonu bulacağı ifade edilmektedir. Hâlen piyasa hareketli olarak devam etmektedir.

Pamuk : Piyasa canlıdır. Özellikle kısa vadeli ihtiyaçlar için devamlı bir hareket mevcuttur. Noel dolayısıyla dış satışlar Aralık sonunda durgun gitmiştir. Dış piyasalarda fiyatlarda hafif bir artış mevcuttur. Aralık sonlarında dahili fiyatlarda da önemsenmeyecek bir yükselme kaydedilmiştir. Hâlen günlük muamele hacmi 250 ton civarındadır.

Kuru Üzüm : İhracat durmuş vaziyettedir. Ancak destekleme alımları sebebiyle fiyatlarda istikrar mevcuttur. Noel müteakip piyasanın açılması beklenmektedir. Bu arada gerek destekleme alımları dolayısıyla Tarih'in elinde stokların birikmesi, diğer taraftan, Hükümetin emri ile % 16 rutubetli üzümlerin mübayaası sebebiyle, ihracatın tıkanması neticesinde müşkül durumdadır.

Günlük muameleler 750 çuval civarında seyretnmektedir. İhracatçılarımız genellikle küçük miktarlarda mal almakta, büyük alımlara girişmemektedirler. Müstakil fiyatlar umumî seviyesini düşürmek için mal sevkiyatını ayarlı yapmaktadır. Piyasada bilhassa 9 numara üzümler ilgi görmektedir.

Zeytinyağı : Aralık sonlarında arz fazlalığı sebebiyle fiyatlar bir miktar gerilemişse de fiyatlar yine yükselme kaydetmiştir. Hâlen piyasa canlıdır. 1966 zeytinyağı rekoltesinin 150.000 ton civarında olacağı tahmin edilmekte, bunun % 30'unun ihraç edileceği tahmin edilmektedir. Hâlen satışlar 12.000 ton kadardır. Beş asitli yağ fiyatları 475 kuruştur. Mütea-

kip günlerde fiyatların daha da artması beklenmektedir.

Hububat : Toprak mahsûlleri Ofisinin yaptığı mübayaa dokuz yüz bin tonu aşmış bulunmaktadır. Piyasa hararetili olduğu halde, havaların iyi olması sebebiyle fiyatlar yükselmemiştir. Ofisin elindeki stokların 1 milyon tonun üzerinde olduğu açıklanmıştır.

Fındık: Kasım ortalarına kadar piyasa çok hareketli gittiği halde sonraları Noel sebebiyle piyasa durgunlaşmıştır. Ancak, Noel ertesinde piyasanın hareketleneceği beklenmektedir.

Hâlen müstahsil malının büyük kısmını satmış olup, elinde hemen hemen stok kalmamıştır.

Krom: İhracatımızın en önemli sorunu olan yüksek maliyetler, mevcut tıka-

nıklığın devamında başlıca âmil olmaktadır. Bu gaye ile bir maden bankası kurulması yolunda çalışmalar yapılırken, nakliyatın ucuzlaştırılması, resimlerin kaldırılması veya indirilmesi imkânları da etüd edilmektedir. Böylece krom ihracatının üç misline yükseleceği ifade edilmektedir.

Tiftik : İstihsalın azalması beklenmektedir. Zira dış piyasalara göre mallarımızın fiyatlarının yüksek olması ihracatımızın gelişmemisini geciktirmiştir. Bu itibarla, devletin destekleme alımları yapmaması halinde müstahsilin müşkül duruma düşeceği muhakkaktır.

Yapağı : Tiftik piyasasında müşahade edilen durum, yapağıda da aynıdır. Yani yüksek fiyatlar sebebiyle ihracat yapılamamaktadır. Rekolte 37.000 ton civarındadır. Stok durumu ise 6.000 tondur.

3 AHBAP ÇAVUŞLAR

GÜR HALI SÖPÜRGESİ,

GÜR MEYVE PRESİ,

Minik HALI SÖPÜRGESİ

TÜRKİYE GL SATICISI GÜR Tic. Ltd. Şti. Ulus Ankara

Ayın Ekonomik Olayları

Faruk ÇEHRELİ

I — TÜRKİYE ZİRAAT ODALARI BİRLİĞİ TARIMSAL KALKINMA TASARISI HAKKINDAKİ AÇIKLAMASI

Tarımsal Ürünlerin Asgari Fiyatları Tesbit Edilecek.

Türkiye Ziraat Odaları Birliği genel başkanı, «Tarımsal Kalkınma» konusunda bir demeç vermiş ve birlik tarafından hazırlanan «Tarımsal Kalkınma» tasarısı hakkında bazı açıklamalarda bulunmuştur. Genel Başkan, Ziraat Odaları Birliğince hazırlanan tasarının yönetim kurulundan geçtiğini, ocak ayında yapılacak genel kurul toplantısından sonra tasarının alacağı yeni şekli ile hükümete verileceğini bildirmiştir.

Genel Başkan, «Türkiyede tarımsal bünyenin bozuk olduğunu; mülkiyet rejiminin istikrar ve huzura kavuşturulması gerektiğini belirterek, ziraat işletmelerinin mayesinin kıt ve yatırımın yetersiz, çiftçi nüfusunun satın alma gücünün çok düşük olduğunu, çiftçilerin teşkilatsız, ürünlerin pazarlanmasının garantisiz ve sosyal güvenliğin yetersiz bulunduğunu bunlardan birini dahi halletmeden tarımı - mızı geliştirmeye ve çiftçi nüfusumuzu refaha kavuşturmaya imkân yoktur. De -

miştik ve Ziraat Odaları tarafından hazırlanan «Tarımsal Kalkınma» tasarısı hakkında şu bilgiyi vermiştir:

«1 — İklim, toprak özelliğine uygun bitki çeşitlerinin yetiştirilmesi sağlanacaktır.

2 — Arazinin ilmi olarak işletilmesini sağlayacak temel yatırımlar yapılacaktır ve geri ödeme gerçekleştirilecektir.

3 — Tarımsal ürünlerin asgari fiyatları tesbit edilecektir.

4 — Yapılan yardımlara, teşviklere ve verilen müddete rağmen arazisini ve - rimli olarak işletmeyenlerin arazileri, verimli işletme tedbirlerini de almak suretiyle kısmen veya tamamen kamulaştırılacaktır.

5 — Tarımdaki fazla nüfusun diğer sektörlerle intikali düzenlenecektir.

6 — Tarımsal aile işletmeleri kurulacak, bunlar çoğaltılacak ve yaşamaları sağlanacaktır.

7 — Arazisini satmak isteyenlere kolaylık gösterilecektir.

8 — Tarlaların belirli bir genişlikten fazla parçalanması önlenecektir.»

II — EMLÂK KREDİ BANKASININ SERMAYESİ BİR MİLYAR LİRAYA ÇIKARTILDI

Yılda 10 bin aileyi mesken sahibi yapmak mümkün olacak.

Türkiye Emlâk Kredi Bankası Genel Müdürü bir demeç vererek 1967 yılından itibaren yılda 10 bin ailenin mesken sahibi olabilmesinin programlaştırıldığını açıklamıştır. Genel Müdür aynı zamanda örnek komut çalışmalarına da devam olun duğunu bildirmiş, gecekondan kanunu gereğince, Emlâk Kredi Bankasında biriktirilecek fonlarla gecekondan probleminin halli konusunda atılan adımın önemine işaret ettikten sonra İstanbulda Osmaniyede yapılmakta olan 1280 dairelik mahallenin yakında tamamlanacağını söylemiştir.

Genel Müdür çalışmalar konusunda şu bilgiyi vermiştir:

«Türkiye Emlâk Kredi Bankasının, mesken kredileri konusunda çalışmaları olumlu bir şekilde gelişmektedir. Şimdiye kadar bu yönde kaydedilen çalışmalar yanında 1967 yılında da vatandaşlarımızın mesken sahibi olabilmeleri için artan bir tempo ile büyük bir caba gösterilecektir.

Bu gayretde, banka sermayesinin artırılmış olmasının da büyük tesiri bulunacaktır. Geçen ay içinde kabul edilen bir kanunla bankanın sermayesi 300 milyon liradan bir milyar liraya yükselmiştir. Meydana gelen 700 milyon liralık artış devlet bütçesinden karşılanmak suretiyle kapatılmaya başlanmıştır.

Mesken kredilerinin büyük kısmını, halkın tasarruflarını da kredi kaynaklarımızımıza katma sistemi olan yapı tasarruf yoluyla vermeye yönelmiş olan bankamız şimdiye kadar 130 binden fazla vatandaşın mesken sahibi yapmış bulunmaktadır. Halen 1 milyar 600 milyon liralık mesken

kredilerinden alacaklı bulunmaktayız. Uzun vade ve ucuz faizle mesken sahibi yapma yolundaki çalışmalarımızda yapı tasarruflarının ihtiyaçlarını karşılamak üzere büyük bir faktör olan sermaye problemi Büyük Millet Meclisi ve Hükümetin yakın ilgisi ile halledildiği için bundan böyle tasarruflar yapılmış olan ikrazatın tahsili ile kendi kendine yeter bir seviyeye getirilmiş olacaktır. Nitekim, 1967 yılından itibaren yılda ortalama 10 bin ailenin mesken sahibi olması programlaştırılmıştır.

Komut mesahalarının bir kararnameye ile 63 metre kareden 100 metre kareye çıkarılmış olması sonucu, yapıya rağbet sağlanmıştır.

III MALİYE BAKANI DEVALÜASYON RİVAYETİNİ YALANLADI

Sayın Bakan bu konuda özetle şunları söyledi: «Devalüasyon dedikoduları üzerine piyasamızda yaptığım temaslardan edindiğim intibaa göre, yeni bütçenin tanzim edilmekte olduğu şu günlerde piyasamızdaki hareketsizlik ve durgunluk ile bütçe açığının kapatılması için bir emisyona gidilirse, piyasada enflasyonist bir hareketin baş göstereceği suni de olsa piyasada bir canlılık yaratacağı düşünülebilir. Hükümetin böyle geçici tedbirlerden kaçınarak sonu felâket olan emisyon tedbirine baş vurmayıp yeni vergiler ihdası cihetine gitmesi iktisadî politika da istikrarlı «hatta halkımız için sempatik olmasa dahi» bir yol takip edeceğine işaret etmektedir.

Bu günlerde bazı gazetelerin durup dururken yersiz ve mevsimsiz bir devalüasyondan ısrarla bahsetmeleri hem halkımız nazarında hem de hükümet çevrelerinde tereddüt ve teaccüp yaratmıştır. Kanaatimizce bugünkü ekonomik durumumuz hiç bir zaman devalüasyona müsait değildir.

Şu kadar ki bu gün için dışarıdan 9 lira dolar üzerinden ithal edilen bir malı müstehlik müşkülâtla alabilmektedir. Hatta çuval ve kaneviçede olduğu gibi maliyetinin altında satışlar yapılmaktadır. Ayrıca elimizde ihraç edilemeyen iç fiyatı azami derecede yüksek, bütçeyi tehdit eden bir mal stokuda görülmemektedir. Buna ilâveten memleketimiz daha ziyade bir ziraat memleketi olması itibarıyla bu gibi para operasyonlarının mahsulün köylünün elinden çıkmadan yapılması icap eder bu durum karşısında bazı gazetelerin devalüasyondan bahis ederek ortalığın karıştırılış sebepleri basit satış usullerinden ileri geldiği anlaşılmaktadır.» Diğer taraftan maliye bakanı T.B. M. M. karma bütçe komisyonunda bütçenin müzakeresine başlanması dolayısı ile yaptığı konuşmada şöyle demiştir.

«Bir memleketin devalüasyona gitmesini zorlayan en mühim amil fiyatların, dünya piyasa fiyatlarının aşırı nispette üstüne çıkması yüzünden ihracatın daralması ve bunun neticesi olarak stokların teraküm etmesidir. Hali hazırda memleketimizde böyle durum mevcut değildir. Bilakis ihracatımız hissedilir bir şekilde artmaktadır. Böyle bir ekonomik ortam içinde bizim için arzu edilen husus, pilânın tediye muvazenesinde ön gördüğü dengeyi süratle gerçekleştirerek ve bunun neticesi olarak Türk parasının bugünkü resmi kuru ile serbest piyasa rayıcı arasındaki farkı izale etmektir. Bu sebeble kamu oyununun da aydınlatılması bakımından devalüasyon riva yetlerinin asla varit olmadığını sarahat ve katiyetle belirtmek isterim».

IV-HAM PETROL ÜRETİMİNİN 1967 DE 2,5 MİLYON TONU BULMASI BEKLENİYOR.

Ham petrol konusunda 1965 yılında on üç arama şirketince 114 işletme ve arama ruhsatı ile, 49467 kilometre karelik

bir alanda jeofizik ve jeolojik çalışmalar yapılmıştır. Jeolojik çalışmaların 4310 kilometre karesi genel, 16640 kilometre karesi detay çalışmasıdır. Jeofizik çalışmaların ise 23776 kilometresi gravimetrik ve magnetometrik, 2572 kilometre karesi ise sismik çalışmalarıdır.

1965 de ayrıca 52776 metrelik 27 arama kuyusu, 32230 metrelik II tesbit kuyusu 53984 metrelik 38 üretim kuyusu ve 2632 metrelik bir jeolojik kuyu açılmıştır. Buna göre toplam olarak 141622 metrelik 77 sondaj kuyusu açılmış bulunmaktadır.

Üretimi kısıtlamakta olan taşıma kapasitesinin artırılması sonucu 1965 yılı ham petrol üretimi 1964 e göre % 66,6 artarak 1 milyon 534 bin tona ulaşmıştır. Üretim 1966 yılının ilk altı ayında 1965 yılının aynı dönemine oranla % 35,9 artarak 961509 tona varmıştır. Batman - İskenderun boru hattının 1967 yılı başında işletmeye açılması ile ham petrol üretiminin 2,5 milyon tonu bulması beklenmektedir. Bugün bilinen ham petrol rezervleri ekonomik olarak yılda 3,54 milyon tonluk bir üretim sağlayacak niteliktedir. Ancak bu üretime ulaşabilmek için yeni kuyular açılması gereklidir. Çalışır durumdaki 145 kuyuyu azami üretim kapasitesi ise yaklaşık olarak 2,5 milyon tondur.

Ham petrol üretimindeki bu artış sebebiyle, ithal edilen ham petrol miktarı 1965 yılında 1964 yılına göre % 13,3 bir azalış göstermiştir. İthalât ikâmesinin ileri yıllarda daha da artması beklenmektedir.

1965 ve 1966 yılı programlarında ham petrol ithal fiyatlarının dünya carî fiyatlarına uygun seviyede olması ile ilgili tedbirler ön görülmüştür. Bu tedbirlerin uygulanması sonucu 1965 yılında yabancı petrol şirketlerinin ithal fiyatlarında %18 lik bir düşme sağlanmıştır. Ayrıca ipraş rafinerisi için %27 indirimli fiyat üzerinden ithalât yapılmaktadır. Bununla bera-

ber ham petrol ithal fiyatlarının daha da düşürülmesi imkânları vardır ve çabaların bu yönden yoğunlaştırılması gereklidir.

V — SERBEST ALTIN MEVCUDU 2,5 TON AZALDI.

24 Aralık 1966 vaziyetine göre 17 aralığa nazaran serbest altın mevcudunda 2675,466 kilo azalma olmuştur. 17 aralık 1966 tarihinde 18750,465 kilo olan serbest altın mevcudu 24 Aralıkta 16075,999 kiloya düşmüştür. Buna karşılık merhum altın mevcudunda bir değişiklik olmamıştır. 71847,770 kiloluk miktar aynı kalmıştır.

Öte yandan 17 aralık 1966 tarihine nazaran tedavüldeki banknot miktarı 102 milyon 809 bin 397,50 liralık bir azalma göstermiştir. 17 aralıkta 8 milyar 178 milyon 65 bin 855 lira olan banknot mevcudu 24 Aralıkta 8 milyar 75 milyon 256 bin 457,50 liraya düşmüştür.

VI — BİRLEŞİK AMERİKADA ALTIN İHTİYATLARI AZALIYOR

Birleşik Amerikada, altın ihtiyatları Ekim ayında 45 milyon dolar azalmıştır.

Federal Reserve Bord, 1966 Eylül ayı sonunda 13.356 milyon dolar, yıl başında 13.806 milyon dolar olan altın ihtiyatlarının Ekim sonunda 12.311 milyon dolara indiğini açıklamıştır. Eylül ayında, altın ihtiyatı Ocaktan beri ilk defa artış göstererek 37 milyon dolar yükselmisti.

VII — FRANSA FİYAT KONTROLÜNDE YENİ BİR SİSTEM UYGULUYOR

Fransız Maliye Bakanlığı, fiyat ayarlama ve kontrolü konusunda selâhiyetini daha tesirli hale getirmek amacı ile yeni bir karar almıştır.

Bu karar, ithalat kotasına tabi olan ziraî ve sanayi mallara yeni ithal lisansı tanımakta, fakat buna karşılık firmaların, hükümetin fiyat tamimlerine riayet etmeleri şart koşulmaktadır.

Yen itedbirin maksadı, geçici ve zorlayıcı bir «şok» tedavisi yaparak fiyatları dondurmamak değil, firmalarla karşılıklı taahhüde girmek ve «program Kontrolle-ri» yaparak daha makul uzun vadeli ve endirek bir yolla fiyatları kontrol etmektir.

Zaman Kayıtları ve Değerleme

Hamdi MEHTER

Günümüzde değer-zaman ilişkisi, ulusal ya da kişi açısından olsun, ekonominin yönetiminde ağırlığını daha çok hissettiren ve ekonomik oluşların kıyaslanmasında başarı ile kullanılan ölçü niteliğini kazanmıştır.

Zaman faktörünün ekonomik açıdan değerlendirilmesini iki ayrımda incelemek gerekir:

1 — Fiilen üretim yapılırken zaman-üretim değerlemesi. 2 — Zaman faktörünün ekonomik kayıp olarak değeri.

Birinci şık değerleme, prodüktivite hesaplanması, kontrol, analiz, kıyaslamalar yapmak gibi ekonominin çeşitli dallarında az çok kesin sonuçlar veren formüller ve metodlar olarak kullanılmaktadır.

İkinci şık değerleme ise, ekonominin bünyesine göre kıymet ifade eder. Başka deyimle, zaman faktörünün kayıp olarak değeri, ileri ve geri ekonomiler içinde ayrı özellikler taşır ve bu ayırım içinde incelenmelidir. Yine her iki değerlemeyi, ulusal ekonomi ve kişi ekonomisi açısından incelemek mümkün. Yazımızda ikinci şıkkı, zaman kayıplarının değerini, ulu-

sal ekonomi açısından genel yönleri ile inceliyeceğiz.

Gelişmiş ekonomilerde alternatifler değerlendirilirken, zaman unsuru maliyetin mutlak bir parçası olarak dikkate alınır. Örneğin, bir enerji üretimi için yatırım yapılırken, enerjinin cinsi, ne kadar zamanda elde edileceği, kullanma süresi gibi çeşitli özellikler, diğer ekonomik unsurlarla kıyaslanırken, zaman faktörü tercihleri etkileyecektir. İleri toplumlar da zaman faktörü, aslında zamanı israf etmemek şeklinde kıymet kazanır. Onun için bu toplumlarda zaman kıt ve kıymetlidir; zaman kesifleştirilmiştir, zaman birimleri en çok verim sağlayacak şekilde değerlendirilmiştir.

Ekonomileri geri toplumlarda, zaman değerlemesinin fiili durumu, ileri ekonomilerdekine aksi yönde cereyan eder, ki bu hal, geri ve kalkınma çabasındaki ekonomilerde paradokslar yaratır.

Genel bir deyimle, geri bünyelerin geriliğini devam ettiren faktörlerden biri de, zamanın değerlendirilememesi ve toplumsal zaman kayıplarıdır. Örnekleri yurdumuzdan almakta fayda vardır: Plânlı

devreye girene kadar «kalkınma» söz konusu olunca, bunun zamanla olan ilişkisi, yani nasıl bir kalkınmanın ne kadar zamanda gerçekleşebileceği hemen hiç düşünülmemiştir. Ancak, uzunca yıllar geçtikten sonra, kalkınamadığımızı görünce zamanın kaybolduğunu hissi şekilde idrâk etmişizdir. Toplum kalkınmasında 25-30 yıl yeterli iken, 40 yıldan fazla zamandır kalkınmayı gerçekleştiremiş olmamızla, geçen zaman arasında bir değer ilişkisi kurmaktan çok, sadece üzüntü duyarız.

Plânlı kalkınma dönemi, zaman unsuru ulusal ekonomiye ilk defa bilimsel yönden ve fakat kalın çizgilerle sokmuştur. Plân, zamanın ekonomideki yerini, yapılacak işleri dönemler ve dönemleri de yıllar itibariyle göstermek suretiyle değerlendirmiştir. Başka deyimle, plânlı dönemde zaman faktörü, belli amaçlara yöneltilmiş ekonomik oluşlarla eşdeğer önem kazanmıştır.

Az gelişmiş ülkelerde zaman kaybı ve değerlendirilmesinin yarattığı paradokslar, bizatihi ekonominin az gelişmişliği ile ilgilidir. Geri ekonomilerin kalkınmayı gerçekleştirmek çabası, aslında yalnız tam istihdamı temin ve millî gelirin artırılarak âdil bölüşümü gerçekleştirmek değil, bunun yanında ileri ulusların pazarı ve sömürgesi olmaktan kurtulmak için uluslararası ekonomik düzeye ulaşabilme savaşıdır. Bunun diğer anlamı, geri toplumların ileri ekonomilerle aradaki mesafeyi kapayabilme zorunluğudur. Bu ise, diğer ekonomik koşullarla birlikte bir zaman meselesidir. Geri toplumlarda, zamanı çok iyi kullanan ileri ekonomilerle aradaki mesafeyi kapayabilme zorunluğudur. Bu ise, diğer ekonomik koşullarla birlikte bir zaman meselesidir. Geri toplumlarda, zamanı çok iyi kullanan ileri ekonomilerle aradaki farkın daha az zamanda kapatılması zorunlu iken, zamanın tam aksi yönde kullanılması, kalkınma fikri ile gelişme yaratmaktadır.

Az gelişmiş ekonomilerin çeşitli kesimlerinde zaman kaybını açıkça görmek ve hatta kayıpların bazılarının değerini bulmak mümkündür. Bunları şu şıklarda inceleyebiliriz :

1 — İşgücünü kullanamama kaybı : Zaman kayıplarının değeri, çalışabilir nüfusla orantılıdır ve en büyük kaynağı işsizliktir. İşgücünü istihdam edememek - ten ya da eksik istihdamdan doğan bu tip kayıp, aslında ekonomik bünye ile ilgilidir. Örneğin memleketimizde mevcut 3 milyonluk gizli ve açık işsiz yarattığı kayıp, bir yandan üretmeden tüketici olmak, öte yandan 3 milyonluk işgücünün atıl kalması gibi büyük yekunlar tutmaktadır. Kaba bir hesaplama, 3 milyonluk işgücünün günde 8 saat üzerinden yılda 200 işgünü çalıştığını ve beher saatin 2 liradan değerlendirildiğini farzederek, yıllık yaratılması muhtemel gelir kaybı 9 milyar 600 milyon liradır. Bu hesap aslında eksik istihdamın doğurduğu bir kayıptır; fakat diğer yönüyle de işgücü mevcut olduğu halde bir yılda kaybedilen işgücünün ekonomik değerini gösterir.

2 — Organizasyon kaybı: Zaman kayıpları, sektörler arasındaki organizasyon bozukluğundan da doğar. Sektörlerin gerek kendi içinde gerekse aralarındaki üretim ve mübadelede dar boğazlar meydana geliyorsa, her defasında bazı sektörler zaman kaybına uğrayacaktır. Sektör kayıplarını, tek tek işletme kayıplarını ölçerek yaklaşık değerle bulmak mümkündür. Ancak, sektörler arası kayıpların değerini hesaplamak çok daha güçtür.

3 — Yanlış seçim ve kullanma kaybı: Üretim araçlarının hatalı seçim ve yanlış kullanılması da ulusal ekonomiye büyük zaman kayıpları yüklemektedir. Bu kayıp, aynı zamanda, ekonomik kurulumun yer ve zaman seçimindeki hatalarını da kapsar.

Ulusal ekonominin kilit noktaların daki, özellikle alt yapı yatırımları yapı - lırken, hangi vasıftaki yatırımın nerede kurulacağı ve üretim araçlarının kombi - ne şekilleri gibi hususlar, üretimin değeri ile direkt ilgilidir. Kuruluştaki yapılacak bir hatalı seçimin doğuracağı süre kaybı, doğrudan doğruya maliyette kendini gös - terecektir.

Sonuç olarak diyeceğiz ki: Yaratılan her mal ve hizmetin kendine harcanan za - mana göre bir zaman değeri vardır. Ayır -

ca kullanılmayan zaman parçaları, eko - nomik açıdan kaybolan değer ifade eder. Bu kayıpların ileri ve geri bünyeli ekono - milerde birbirinden farklı şekilde değeri - lendirildiği görülür. Yurdumuzda ise, za - man kayıplarının değerlendirilmesi henüz ya - pılmamıştır. Plânlı kalkınma devresinde, kaba çizgilerle de olsa, zaman kayıpların - ın ve değerlendirilmesinin hesaplanması ve plân hedefleri ile bunlar arasında ilgi ku - rulması, plân uygulamasının başarısına yardımcı olacaktır.

Sabri Erdem

İstanbul Asliye 20. Hukuk Hâkimi

Yerli-Yabancı

İlmî ve Kazaî İçtihatlarla
AİLE HUKUKU

Ç ı k t ı

Bez Ciltli : Fiyatı 40 TL.

Yapı Kooperatifçiliği ve işçi meskenleri davamız

Sabahattin FINDIKOĞLU

1 — YAPI KOOPERATİFLERİ

Ekonomik ve Sosyal ihtiyaçlarını tek başına karşılayamayacak durumda olan, maddî ve manevî imkânları mahdud fertlerin bir araya gelip işbirliği (Co-operation) yapmak suretiyle herhangi bir mevzuda istihsal veya istihlâk gayesine ulaşma fikrinden doğan Kooperatifçilik hareketi ilk defa 19. asrın ortalarına doğru Avrupa'da belirmiştir. Önce İngiltere'de, onu takiben Almanya ve Fransa'da, Liberalizm cereyanıyla gelişen Sanayileşme hareketleriyle birlikte Kooperatifler de kurulmaya başlamıştır.

Memleketimizde Kooperatifçiliğe öncülük eden fikirler 19. asrın ikinci yarısında Mithat Paşa tarafından ortaya konmuş ve başlangıçta tatbikatı Sandık veya Birlik şeklinde olmuş, modern manâda kooperatif kuruluşları ise 1913 yılından sonra görülmeye başlanmıştır.

İlk Kooperatiflerimiz, millî bünyemizin karakteri icabı ziraî kredi veya satış gayeleriyle kurulmuş, Cumhuriyet devrini müteakip sanayileşme hamlelerine muvazi olarak diğer çeşitleri de ortaya çıkmıştır.

Mevzuumuzu teşkil eden Yapı Kooperatiflerine gelince :

Kooperatifçiliğin gerek Doktrin ve gerekse tatbikat öncülüğünü yapan Memleketlerde Yapı Kooperatifçiliği sanayileşme ile birlikte 19. asırda doğduğu halde bizde 1934 yılına kadar tatbik sahası bulmamıştır. Bunun sebeplerini, Kollektif iş yapma şuurunun uzun zaman cemiyetimizde teşekkül edememiş ve Avrupa'da (bilhassa İngiltere ve Almanya'da) olduğu gibi kuvvetli öncülerin çıkmamış olmasında ve nihayet her teşebbüsün Devlet - ten beklenmesi itiyadının yerleşmiş bulunmasında aramak, hususiyetle Sanayi -leşmenin gecikmesine bağlamak mümkün dür.

Bizde ilk Yapı Kooperatifi 1934 sene sinde «Bahçelievler Yapı Kooperatifi» adıyla Ankara'da kurulmuştur. İstatistiklere göre 1935-1950 yılları arasındaki devrede 200 civarında olan Yapı Kooperatifleri 1960 yılında 2500 e yaklaşmış ve daha sonraki seneler hızlı artışa devam etmiştir. Bunun 800 kadarı İşçi Yapı Kooperatifleridir.

Kooperatifçilik nazariyatında Yapı Kooperatiflerinin İstihsal veya İstihlâk

Kooperatifleri ana gruplarından hangisine gireceği münakaşa mevzuu olmuş, karakteri ve gayesi itibarıyla mesken temininin bir nevi istihlak sayılacağı görüşü ile ikinci gruba sokulmuştur. Mülkiyet yönünden yapılacak tasnifte ise bu kooperatifleri;

1 — Meskenin mülkiyetini hükmi şahsiyetinde bulundurmamak maksadıyla kurulanlar,

2 — Meskenleri ortaklarına temlik etmek üzere kurulanlar, olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Bunlardan başka bir de ortaklarına Mesken Kredisini temin etmek gayesiyle kurulanlar vardır ki bunları Kredi Kooperatiflerinden saymak icabeder.

Bu Kooperatiflerden birinci ve üçüncü gruba girenler memleketimizde revaç bulmayan, daha ziyade Avrupa Memleketlerinde tatbik edilgelelen Kooperatiflerdir.

Bizdeki Yapı Kooperatiflerinin ortaklarını mesken sahibi yapma gayesine yönelmiş olmaları şüphesiz ki cemiyetimizde ferdi mülkiyete karşı gösterilen isteğin kuvvetinden ileri gelmektedir.

Bu nevi Kooperatiflerimizin ve ortak adetlerinin gittikçe artmasında destekleyici ve teşvik edici mevzuatın rolü çok fazladır. Nitekim 5228 sayılı Bina Yapımını Teşvik Kanunu, Belediyelerden ucuz veya sembolik bedelle arsa teminini sağlayan 6188 sayılı Kanun, T. Emlak Kredi Bankası ve İşçi Sigortaları (Sosyal Sigortalar) Kurumu tarafından ipotek mukabil, uzun vadeli ve az faizli kredi açılması sistemini getiren mevzuat Yapı Kooperatifçiliğinin gelişmesinde başlıca amilleri teşkil etmiştir.

Kooperatiflerin kuruluşuna ait hükümler Türk Ticaret Kanununun Şirketler faslında yer almış, Yapı Kooperatifleri de bu meyanda hükme bağlanmıştır. Faaliyetlerinin Devlet namına mürakabesi ve gayeye yöneltilmesi selâhiyeti ise 7116 sayılı Kanunla İmar ve İskân Bakanlığına verilmiştir. Hal böyle olmakla beraber mahiyetleri icabı kâr gayesiyle kurulmuş olan bu nevi Kooperatiflerin şirketlerden ayrı olarak mütalâası ve kuruluş, işleyiş, mürakabe hükümlerinin umumî Kooperatif Hukuku çerçevesinde ayrıca tedvin edilmesi zarureti kabul edilmektedir.

2 — İŞÇİ MESKENLERİ PROBLEMİ :

Mesken ihtiyacını karşılama hususunda en müşkül şartlar içinde bulunan kitleyi şüphesiz ki işçiler teşkil etmektedir. Hususiyile Sanayileşme hamlelerimizin büyük şehirlerde ve civarlarında gelişme göstermesi neticesinde hasıl olan işçi kessafeti şehirlerde mesken ihtiyacını şiddetlendirmekte, umumî talep hacmini artırmaktadır. Buna mukabil çeşitli sebeplerden şehirlerde kiraya veya satışa arz edilen meskenlerin fiyat rayıçları işçilerin malî kudretinin çok üstünde bir seviyede teşekkül ettiğinden barınma ihtiyacı daha ziyade sıhhi ve fennî şartları haiz olmayan gecekondulu tipindeki meskenlerde giderilmektedir. Nitekim yapılan araştırmalar gösteriyor ki gecekondulu sakinlerin ortalama % 60-70 nisbeti işçilerden ibarettir. Bu itibarla Gecekondulu ve İşçi Meskenleri davası bir bakıma iç içe girmiş, birinin halli diğereine faydalı olacak iki davadan ibaret sayılabilir.

İşçi Meskenleri mevzuunun hallinde ilk adımlar sanayimizin kuruluş yıllarında daha ziyade Sümerbank, Etibank ve Devlet Demiryolları gibi Devlet teşebbüslerinin mensuplarına lojman mahiyetinde mesken teminiyle başlamıştır. Bunun yanında pek az işverenlerin işçileri fabrikalara bağlamak maksadıyla arsa ve inşaat için hibe veya kredi verdikleri de vardır. Ancak bu mevzuda işverenlerin teşebbüs ve yardımları davanın hallinde şu -

mullü bir rol oynayacak seviyeye gelmemiştir. Bu itibarla işçilerin mahdud imkânlarını Yapı Kooperatifleri içinde bir araya getirmeyi temin ve teşvik eden ve finansmanın o devletçe büyük mikyasta yardımcı olmayı sağlayan düzenleyici mevzuatın çıkarılması zarurî görülmüş, böylece iktisadî ve sosyal duruma en uygun ve faydalı hal tarzına doğru gidilmiştir.

Bu mevzudaki tatbikata, 1946 yılında kurulan İşçi Sigortaları Kurumu tarafından 4792 sayılı Kanunun verdiği selâhiyete müsteniden ve 5417 sayılı kanunun tesbit ettiği şartlar dahilinde başlanmıştır. Mez-kûr Kanunlarla Kuruma, münhasıran sigortalı işçilere inşa edilecek meskenler için, ipotek mukabili ve gayrimenkul değerinin % 80 i nisbetinde ikrazda bulunma selâhiyeti tanınmıştır. Müteakiben çıkarılan tadil edici mevzuatla (5937, 6391, 6900 ve 344 sayılı Kanunlarla) Kurumun bu maksada tahsis edebileceği karşılık-ların azamî nisbeti %25 e; kredi nisbeti ise maliyetin %90 ına çıkarılmıştır. Kredinin tahsis şartlarına ait Statü ve Talimatnameye göre, sigortalının bir Yapı Kooperatifine ortak olması, başka bir meskeni bulunmaması, Kredinin Koopera-tif hükmi şahsiyetine açılması, beher ortak için 50.000 lirayı aşmaması, sigortalının aylık kazancının 1/4 inden fazla aylık taksit ödemesini icabettirmiyen miktarda kredi tahsisi, faizin %4 vadenin ise 20 sene olması, inşaatın Sosyal Mesken Standartlarına uygun olarak yapılması gibi şartlar ve esaslar vazolunmuştur. Krediler 1962 yılına kadar T. Emlâk Kredi Bankası aracılığıyla açılmış, bu usulün tatbikatta yarattığı çeşitli mahzurlar dolayısıyla kredilerin doğrudan doğruya kurum tarafından açılması yoluna gidilmiştir. Aynı zamanda da Kooperatiflerin faaliyetleri ve mesken inşası işleri üzerinde müessir bir kontrol sistemi kurulmuştur.

İstatistiklere göre Sigorta mevzuatı -

nın getirdiği bu imkânlardan istifade etmek üzere 1951-1965 yılları arasında kurulan İşçi Yapı Kooperatiflerinden 470 ine 22571 mesken için 735 milyon lira civarında kredi açılmıştır. Bundan başka sigortalılara temlik edilmek veya kiralanmak maksadiyle doğrudan doğruya Kurum tarafından 2152 işçi meskeni yapılmıştır.

Türkiyede halen yekunu 800.000 kadar olan sigortalı işçilerden ne kadarının meskene ihtiyacı olduğu hakkında elde bilgi bulunmadığı için 15 senelik mazisi olan tatbikatın neticelerini nisbet olarak değerlendirmek mümkün değildir. Ancak kemiyet itibariyle kâfi olmadığı muhakkak olan işçi meskenlerinin bugünkü sistemle ihtiyacı karşılayabilecek seviyeye yükselmesi şüphesiz ki bir taraftan Kooperatiflere karşı temayüllerin diğer taraftan kredi fonlarının artmasına bağlıdır.

Burada üzerinde duracağımız husus elde edilen neticelerin adedi değerinden ziyade gayeyi ne derece temin ettiği keyfiyettir. Filhakika Kooperatifler vasıtasıyla yapılan meskenlerin topluca inşa edilmeleri sebebiyle ucuza mal olmaları icabettiği halde muhtelif amillerle, bilhassa işçi bakımından ehemmiyetli olan bu ana gayenin ekseriyetle tahakkuk edemediği bilinmektedir. Çeşitli Kongre, Konferans ve Seminerlerde üzerinde durulmuş olan bu gerçeğin bizatihi Kooperatif sistemden ileri gelmediğini, daha ziyade tatbikatta doğan mahzurların neticesi olduğunu belirtmek yerinde olur. Nazarî olarak işçilere hem iktisadî hem sosyal bakımdan faydalı olması gereken bu sistemin tatbikatında görülen aksaklıkları ve meydana gelen mahzurları başlıca şu noktalarda toplamak mümkündür.

Şehirlerin içinde ucuz arsa bulunamayışı sebebiyle ekseriya Belediye hudutları dışına çıkılmakta veya beledi hizmetlerin ulaşmadığı uzaklıkta arsalar temin edilmekte, bu durumlar Kooperatifleri su, elektrik, kanalizasyon, yol gibi

mevzularda güçlüklerle ve munzam mas - raflara sokmaktadır. Yer seçilmesindeki isabetsizlikler ekseriya mektebe, çarşıya ve hususiyle işyerlerine uzaklık dolayısıyla sosyal ve iktisadî mahzurlar yaratmaktadır.

Umumiyetle sigortalıların ödeme im - kânlarının üstünde mesken tipleri (blok - inşaatlardan ziyade bahçeli ev, ayrıklı nizam ve inşaat sahası geniş evler gibi) tercih edilmekte, lüks sayılabilecek inşaat - a te - mayül gösterilmekte, bazı Kooperatifler - ce kalorifer, asansör, çarşı, lokal vs, yap - tırılmaktadır.

Kooperatif idarecilerinin sevk ve ida - re tecrübeleri, mesken meselesinin ica -bettirdiği teknik, mali ve hukukî bilgi seviyeleri kifayyetli olmadığından hususi elemanları ücretle istihdam zaruretinde kalınmakta, bu neviden sebepler de ida - rî masrafları, dolayısıyla maliyeti yükselt - mektedir.

Mevzuattan ziyade Kooperatiflerin du - rumu ve tutumu ile alakalı görülen bu nevi mahzurların giderilmesine ve her bakımdan gayeye uygun neticelere ulaşıl - masına yardımcı olabilecek tedbirlerin başlıcalarını şöyle hülâsa edebiliriz :

a) Herşeyden evvel Kooperatifçiliğin icabettirdiği işbirliği fikri ortaklar ara - sında geliştirilmelidir. Bu mevzuda İşçi Sendikalarının ve İşverenlerin öğretici, organize edici rehberliği faydalı rol oyn - yacaktır.

b) Yapı Kooperatifleri tecrübe baki - mından birbirlerinden faydalanmalı, Ko - operatifler Birliğine doğru gidilmelidir.

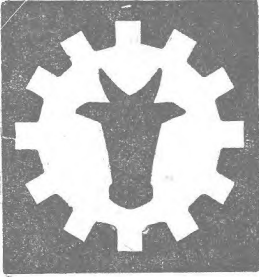
c) Mevzuun hususiyeti icabı Koopera - tif idarecilerinde vasıf aranmalı, seçilme -lerinde itina gösterilmelidir.

d) Ortak tasarruflarıyla kredi im - kânları daha rasyonel şekilde kullanılma - lı, ortakları mali takatleri üstünde borç - landırabilecek fuzuli masraf unsurlarının önlenmesin egayret edilmelidir.

e) Kooperatif ortakları mümkün mertebe aynı işyeri veya birbirine yakın işyerleri mensuplarından seçilmeli, arsa seçiminde de işyerine yakınlık esası gö - zönünde bulundurulmalıdır.

f) Bilhasa ucuzluğu terzün edecek Blok tarzındaki inşaat tercih edilmelidir.

Yerli ve Yabancı mütehassıslarca da tavsiyeye şayan görülen bu gibi tedbirler - le İşçi Yapı Kooperatiflerinin daha başa - rılı neticeler alması mümkün olacaktır.

İktisâdi Büyüme Konusunda Ricardo

Hazırlayan: Zerrin GÜÇ

Büyüme, verim oranının, zamana göre değişmesi ile meydana gelen ekonomik dalgalanmalarda, verimin, artma yönünde gelişmesi ile hasıl olur.

Büyüme, fazla hasıla ve refahı arttırmak olduğuna göre gerçek bir önem taşır. Zamanla göre tam istihdamı tam kapasiteyi sağlamak için zorunlu ve gereklidir.

Ayrıca, bu gün dünyadaki iki blokun siyasî durumları sebebiyle, bir yaşama davası halini almıştır, büyüme.

Büyümenin tarihçesi:

İktisadî düşüncünün bilim halini almaya başlamasının ilk safhalarından biri, büyüme konusu işlenmeye çalışılmıştır. Adam Smith, Ricardo, bu konuda önemli gayretler sarf eden ilk iktisatçılar olmuşlardır.

Marshall zamanında, bu konudaki çalışmalar bir süre önemini kaybetmiş gibidir. Keynes bile büyüme üzerinde durmamıştır.

Keynes sonrası iktisadında, büyüme

gine büyük bir önem kazanarak, bir çok çalışmanın konusu olmuştur.

1 — R I C A R D O :

(x1) Büyüme teorilerini inceleyen iktisatçılara göre, Keynes öncesi iktisatçıların, iktisadî büyümeyi en iyi inceleyenlerindendir Ricardo.

İktisatta, klâsik sayılan okul mensuplarının üstünde anladıkları bazı temel düşünceleri Ricardo'da görebiliyoruz.

Ricardo'nun yaşantısı, teorileri üzerinde etkilidir.

(x2) Ricardo, (1772 - 1823) yıllarında yaşamıştır. Endüstriyel çağın problemlerini etüd etmiştir. Nüfusun süratle artışı, işçi ve işveren meseleleri Ricardo'yu etkilemiştir. Yalnız istihsal değil, nikısam konusunu da incelemiştir. Rant konusunda bu tip meraklarının etkisini görmek

(x1) Başlıca İktisadî Büyüme Nazariyeleri, Dr. Tuncer Bulutay.

(x2) İktisadî Doktrinler Tarihi, Prof. Sabri Ülgener «Not'dan».

mümkündür. Sosyalistler Ricardo'nun fikirlerinden çok istifade etmişlerdir.

R i c a r d o, iktisadî faaliyetinde, (3) grup insanın millî gelirden pay aldığını düşünür.

1) Ücret, 2) Kâr, 3) Rant

1) ÜCRET: Ricardo'ya göre bütün mallarda olduğu gibi, işin de iki fiatı vardır.

a) Piyasa fiatı: İşe bir fiil ödenen para. Arz ve talep bunu tayin eder.

b) Tabii fiat: İşçilerin çoğalıp azalmasından, nesillerini devam ve muhafaza ettirebilmeleri için gereken şartlara kadar, mevcut tabii şartların ve olayların Tabii ücret'i tayin ettiğini söylemektedir.

Ricardo'ya göre, Tabii ücret, ülkeye ve zamana göre değişir ve bunu örf ve adet tayin eder. Piyasa ücreti, tabii ücretten fazla ise, durumu iyileşen işçiler nüfusu arttırmaya meyledcekler, nüfusla işçi miktarı çoğalacak. Bu da piyasa ücretini, tabii ücrete yöneltecek.

Piyasa ücreti, tabii ücretin altında olması halinde, nüfus azalacak, piyasa ücreti tabii ücrete ulaşacaktır.

KÂR ve SERMAYEDAR :

Sermayedar, sermaye yaratan, yatırım yapan adamdır. Bu rolü ile, iktisadî gelişmeyi harekete geçirmede birinci derecede rol oynar.

Sermayedarın sermayesini teşvik eden ve yönelten kârdır. Gelire, dolayısı ile tasarrufa imkân vermesi bakımından kâr, sermayenin kaynağını da teşkil eder. (X'3)

(X'3) W. J. Baumol, *Economic Dynamics* S. 14.

RANT :

Rant, toprağın aslı ve tahrip edilmez kudretinin kullanılması halinde sahibine sağladığı para miktarıdır (X'4)

Azalan verimde, aynı işçi ve sermayenin farklı hasıllar vermesi sebebi rantı yaratmıştır.

Ricardo'ya göre (eğer, iyi arazi, artan nüfusun gerektirdiği hasılaya nazaran bol ise, veya sermaye eski arazi üzerinde azalan verim olmaksızın hudutsuzca kullanılabiliriyorsa, rantın ortaya çıkması olayı olmayacaktır.)

RİCARDO'nun DEĞER VE DAĞILIM NAZARİYELERİ :

(X'5) Ricardo'ya göre malın değerini sermaye ve işin bileşiği olarak kullanılan marjinal ünite tayin edecektir.

Yani, değer, en kötü (rantı olmayan) arazide kullanılacak sermaye ve işe göre meydana gelmiştir.

Ricardo, rant, fiatın sebebi değil sonucudur der. Şöyle ki, ziraî malların fiatı, en kötü şartlarda kullanılan iş ve sermayenin meydana getirdiği malın değerine göre teşekkül edeceğinden, iyi şartlar altında istihsal edilen mallar bir nev'i fiat artışı sağlanmış olacaktır.

Ekonomide mevcut olan tam rekabet şartları, aradaki bu farkın sermayedara kalmasına manî olacak. İyi vasıftaki arazi üzerinde başlayacak rekabetle iyi kalitedeki arazinin kıymeti yükselecektir.

Böylece, ziraî mal fiatındaki yükselmeden doğan fark, Rant olarak arazi tarafından emilecektir.

(X'4) D. Ricardo *Ad. Ge. Es. S. 33.*

(X') D. Ricardo *Ad. Ge. Es. S. 37, 41.*

BÜYÜME MODELİNİN İŞLEMESİ :

Kâr, sermayedarı yatırım yapmaya teşvik edecek. Bu işçi talebini arttıracak, fiili ücret de tabii ücretin yukarısına çıkacaktır. Bu durum, işçi sınıfının nüfusu arttırmaya yönelmesine ve artan nüfus da, ücretin tekrar tabii ücret seviyesine yönelmesine sebep olacaktır.

Mekanizmanın bu tarzda işlemesi memleketteki servet ve nüfusu arttıracaktır. Fazla nüfusu beslemek zorunluluğu ise gittikçe daha kötü vasıfta toprağı işleme zorunluluğunu yaratacak. Azalan verim Kanununa göre ziraî malların gittikçe daha az elde edildiğini müşahade edeceğiz. Sonuç olarak da fiatlar artacaktır.

Tabii ücretin teşekkülünde, en önemli rolü, ziraî mahsül fiatları oynadığı için, nüfusla beraber ziraî mahsul fiatının artması, tabii ücretin artmasına sebep olur.

(Randı çıkarsak) - ziraî hasıla, kâr ile ücret arasında bölündüğü için, piyasa ücretinin yöneldiği tabii ücret seviyesindeki bu nominal artış, kârın azalması şeklinde etki edecektir.

Ricardo, sanai alanında bir azalan randıman Kanununa inanmaktadır. Bu, ziraî malların aksine, sanai mallar fiatında bir artışa sebep olmayacaktır. İşçilerin tabii ücretlerinin nakdî değeri, ziraî mallar fiatının artması dolayısı ile yükselecektir.

Bu durumda ziraî malardaki kârın azalışının, sanai mallara da etki ettiğini gösterecektir.

Gittikçe daha kötü topraklara yönelmek kârın gittikçe azalmasına sebep olacak, bu da ücretin nakti değerinde daha fazla bir artış meydana getirecektir; Ücret bütün hasılayı eminceye kadar. Fakat Ricardo, kârın düşük seviyesinin bu so-

nuca varmadan sermaye birikimini imkânsız kılacağını ileri sürmektedir.

Net yatırımın, yani sermaye birikiminin durması, ekonomiyi durgun bir hale getirecektir. Bu durgun halde, nüfus artıp azalmamakta, net yatırım yoktur. Kâr yatırıma imkân vermeyecek kadar düşük, rant yüksek, ücret tabii ücret seviyesindedir. Bunun sonucu gelir artmamakta, iktisadî büyüme durmuş haldedir.

Ricardo'nun görüşünde, kâr, hem tasarrufa kaynak olmak, hem de tasarrufu yöneltmek sureti ile iki yönlü iş görmekte, kâr ve tasarruf esas rolü oynamaktadır.

RİCARDO'NUN BÜYÜME MODELİNDEKİ FARAZİYELER :

Şöyle sıralıyabiliriz:

1 — Nüfus hareketleri, gelire bağlı olarak değişmekte; ücretler, tabii ücret seviyesine yönelmektedirler.

2 — Toprak, miktar bakımından sınırlı, kalite bakımından farklı ve azalan verim kanununa tabidir. Sanayide ise, verim daima aynı kalacaktır.

3 — Ekonomi, daima tam istihdam halindedir.

4 — Ekonomide tam rekabet şartları vardır.

Bu faraziyelerin değerini inceliyelim:

1) Ricardo'nun, Malthus'den alıp faraziyelerine temel itti haz ettiği, nüfus nazariyesinde, nüfusun gelire bağlı olarak değiştiği kuralını, mevcut misâller doğrulamıyor. Meselâ, İngiliz, Fransız, A.B.D. de gelir artışı, nüfus artışını takip etmiyor. Buna rağmen, Çin ve Hindistan'da, fakirliğe rağmen nüfus artışı önlenemiyor.

Ricardo'da ücreti tabii ücret seviyesine yönelten güçler, nüfus nazariyesi ile, daima var farzedilen tam rekabet şartıdır. Gerçek hayatta, bu iki gücün de tam mevcut olmaması sebebiyle, ücretin, Batı Ülkelerindeki gibi tabii ücreti geçtiği görülmektedir.

2) Azalan verim kanunu: Ricardo, büyüme modelinde, bu kanunu temel faraziye olarak almakla, varlığını kabul ettiği teknolojik gelişmeyi mühimsememiş oluyor.

Ziraî ve ziraat dışındaki hayattaki teknik ilerlemeler, ziraattaki azalan verimi bertaraf edbilmekte ve bazı batı ülkelerinde bu gün ziraî mahsul kıtlığı değil fazlalığı problemi var.

Bu durumda, kâr azalmıyacak, dolaşımı ile toplumda kâr azalışının sebeb olduğu bir yatırım ve faaliyet kıtlığı olmayacak, ekonomi, tasarrufların daimî yatırım ve faaliyet kıtlığı olmayacak, ekonomi, tasarrufların daimî yatırılması ile, devamlı bir büyüme hızına sahip olacaktır.

3) Tam istihdam faraziyesi: Ricardo,

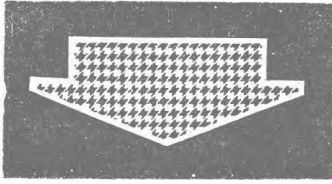
klâsik okul anlayışına uygun, bir tam istihdam halî görüşüne sahipti, ekonomide.

İktisadî dalgalanmaların önemli olmadığı, büyüme konusunun bir arz meselesi teşkil ettiği hallerde, tam istihdam faraziyesini kabul etmek mümkün olabilir. (Tasarrufun yatırımca yutulmaması, ekonomiyi deflasyona sürükler ve işsizliğin doğması etkisini yaratacaktır) diyen Keynes Teorisi, tam istihdamdan bahsetmemize imkân vermez.

4) Tam rekabet faraziyesi: Bu gün nazari incelemelerde, ideal durumu gösteren bir ölçü olarak, tam rekabet faraziyesi kullanılabilir. Fakat gerçek iktisadî hayat bu faraziyeden çok uzaktadır.

S O N U Ç : Ricardo, hareket gücünü, kâr ve tasarruf kombinezonundan alan, bir kısmı zamanına uygun, bir kısmı hiç geçerli olmayan bir Büyüme Nazariyesi kurmuştur.

Bu gün için doğru ve geçerli olmasa bile, Ricardo'nun düşüncelerinin yaşadığı zaman için önemi büyük olmuştur. İktisat tarihi de bu konuda Ricardo'ya haklı olarak geniş bir yer vermektedir.

Fakültenin Kuruluşunun 30. Yıldönümü Münasebetiyle

Fahrettin TUNÇÖZ

14 Aralık 1936 tarihinde kurulmuş bulunan İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi bugün kuruluşunun 30. yılını idrak etmektedir.

1934 yılında Hukuk Fakültesi İktisat ve İktisadiyat Enstitüsü, Fakültenin ilk nüvesi olarak kurulmuştur. Fakültenin kuruluşu olan 1936 yılı ve onu takip eden yıllarda Fakültenin gerek kuruluşunda, gerekse ileriki ders yıllarında birçok Türk ve Yabancı ilim adamları bu ilim müessesesinin bugün sayısı 4000'e yaklaşan mezununa ilim ve düşünce kaynağı olmuştur. Bunlar arasında özellikle Hitler Almanyasından Yurdumuza gelmiş olan ilim adamlarının mümtaz bir yeri vardır. İşletme İktisadı ilminin üç büyük kurucusundan bir olan Ord. Prof. Dr. Alfred Isaac, İktisat tarihi konusunda bir otorite olan Ord. Prof. Dr. A. Rustow, Dünya çapında bir iktisatçı olan ve iktisat ilmine katkıları bulunan Ord. Prof. Dr. Wilhelm Röpke ve Hitler idaresinden evvel Almanya İktisat Vekilliği yapmış ve Fakültede Sosyal Siyaset dersleri okutmuş bulunan Ord. Prof. Dr. Gerhard Kessler edebiyete intikal etmiş bulunmaktadırlar. Fakültede yıllarca iktisat hocalığı

yapan ve maliye ilmine katkıları bulunan Ord. Prof. Dr. Neumark halen Frankfurt Üniversitesinde bulunmaktadır.

Türkiye'de birçok ilim adamları, talebe yetiştirmiş ve birçok eserler bırakmış olan bu ilim adamları ile ismini burada zikredemediğimiz diğer yabancı ilim adamlarını hatıralarını bu vesile ile anmayı bir borç biliriz.

Diğer taraftan kendi branşlarında birer otorite olan Ord. Prof. İbrahim Fazıl Pelin, Prof. Ahmet Ali Özekan ve Prof. Refii Şükrü Suvla'yı rahmetle anarız.

Fakültenin kuruluşunda emekleri geçmiş olan kıymetli Türk ilim adamları Ord. Prof. Ömer Celâl Sarç, Ord. Prof. Ömer Lütfü Barkan ve Ord. Prof. Şükrü Baban'ı da bu vesile ile hürmetle anmayı vazife saymaktayız.

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, Türk toplumunun sosyal ve ekonomik alanda büyük ihtiyaçlarına cevap vermek üzere kurulmuş idi. Filhakika kuruluş yılları iktisadi kalkınmamız yönünden çok canlı hareetlere sahne olan bir devreye rastlamaktadır. Kurtuluş mücadelesinden yorgun olarak çıkmış bulunan Türk Milleti önemli devrimlerini tamamlamış ve

büyük hızla iktisadî kalkınma davasını halletmek savaşına girişmişti, Fakültenin kuruluş zarureti bu iktisadî kalkınma savaşında iktisatçıya olan ihtiyacın bir ifadesidir.

İktisat ilminin nihai gayesi insanların refahını temin etmektir. Bu hedefin gerçekleştirilmesinde mevcut kaynaklardan azamî hasıla sağlamak iktisat ilminin mih. rakını teşkil eden bir husustur. Rasyonellik prensibi dediğimiz bu kavram günümüzün sosyal ve ekonomik hâdiselerinde o derece hayatî bir mesele haline gelmiştir ki birçok teknik sahalarda iktisadî nosyona sahip kişiler meseleleri çözümleyecek olan ekiplerin ayrılmaz bir parçası telâkki edilmek gerekir. Bu itibarla iktisatçı ile çeşitli sahalara mensup teknisyenlerin işbirliği mutlak bir zaruret haline gelmiştir. Teknisyen ile iktisatçı arasındaki esas ayrılık bir noktada doğmaktadır. Teknik verimlilik muayyen bir hedefe varmak için asgarî kaynak kullanılmasıyla ilgilidir. Bu daha ziyade teknisyenin işidir. İktisatçı ise yukarıda ifade edildiği gibi mevcut kaynaklardan azamî hasıla temini ile uğraşan kimsedir. İşte İktisat Fakültesinin esas kuruluş sebebi bu ihtiyaçtan doğmaktaydı.

Fakülte tedrisatının 30 yıllık gelişmesinde bu ana nokta esas olmak üzere ihtisas bölümleri ortaya çıkmıştır. Başka bir deyimle İktisat Fakültesi tedrisatı esas iktisat disiplini yanında şu ihtisas branşlarına ayrılmıştır. (İşletme, Maliye, İstatistik, Sosyal Siyaset ve Siyasî İlimler). Memnuniyetle ifade etmek gerekir ki Fakülte bugün İstatistik ve Sosyal Siyaset (Sendikacılık, Şehircilik ve Mesken Politikası, Personel İdaresi ve Beşerî Münasebetler ilh..) gibi bir takım ihtisas kol. larında eleman yetiştiren Türkiye'de tek ilim yuvasıdır.

Fakülte mezunlarının arzu edilen yerlerde istihdamı gün geçtikçe artmakta ise de, iktisatçıya çeşitli iş kollarında duyulan ihtiyaç ancak son yıllarda daha büyük ölçüde hissedilmeye başlanmıştır. Bunun sebebi her sahada ekonomik analizlerin çok daha karışık ve hayatî bir mahiyet almasındandır. Toplumumuzda iktisatçı arzının bu ihtiyaca cevap verecek seviyede olduğu söylenemez. Kalkınma projelerini yurt ekonomisinde meydana getirecekleri bütün tesirleri ölçerek formüle edecek ve değerlendirecek elemanların az oluşu veyahut bu gibi yerlerde bu vasıftaki elemanların kullanılmaması Plânlı Kalkınmamızı sekteye uğratan en önemli âmillerden birini teşkil etmektedir. Bu vasıftaki iktisatçıların daha büyük bir hızla yetişmeleri önemli sorunlarımızdandır. Tabiidir ki bu formasyon İktisat Fakültesinin bitirilmesi ile iktisap edilmiş olmamakta ancak ilk adım atılmış olmaktadır. Bilfarz su, toprak, maden gibi tabi kaynaklar sahasında yetişmiş iktisatçılarımız yok denecek kadar azdır. Oysa ki bu ve benzeri birçok sahalarda iktisatçının fonksiyonu, bu nosyonu almamış kişiler tarafından doldurulacak mahiyette değildir. Bu konuda iktisatçılara düşen görev Türkiye'nin iktisadî kalkınmasında hayatî olan ve çözüm bekleyen bu gibi sahalara daha geniş ölçüde girmeleri, bu gibi Müesseselere düşen görev ise bu vasıfta iktisatçıların yetişmelerine ve istihdamlarına imkân vermektir.

Türkiye'nin kalkınması yolunda halli gerekli bir numaralı problem insan sermayesi problemi'dir. Bu da her sahada ihtiyaç duyulacak kimselerin yetişmesini ve bunların ekip halinde çalışmasını temin ile mümkündür. Bu konuda iktisatçılara büyük görevler düşmekte olduğunu unutmamalıyız.

Sanayileşmek ve Plân Hedeflerinin gerçekleşmesi için iktisadî faaliyetlerde yapılması icap eden hususlar

Salim SAYAR

Türkiyemizde sanayii gerçekleştirmek, yatırımların finansmanını sağlamak için öz kaynaklarımız yanında kredi hacminin düzenlenmesi ve sermaye piyasasının teşkilatlanmasına önem verilmelidir.

Sanayinin gelişmesine büyük ölçüde yardım edeceği düşünülen sermaye piyasasının kurulması ve teşkilatlanması için bir kanun tasarısı hazırlanmış, olmakla beraber, bu tasarının teşrii organlardan geçmesi geciktirilmiş, iktisadi düzenin sanayi sahasındaki faaliyetlerinde önem taşıyan bu çalışmalardan bir sonuç alınamamıştır. Sanayinin gelişmesiyle ilgili diğer bir konu kredi hacminin tanzimidir. Kredileri tanzim eden müesseseler, plânın sektörler itibariyle belirttiği, gelişme hedeflerine uygun olarak kredileri dağıtmamakta, krediler iktisadi potansiyeli artırıcı gücün yoksun bırakılmaktadır.

Sanayicilerin ekonomik düzen içinde faaliyetlerini artırmasında önem taşıyan, düşük faizli kredilerle ihtiyaçlarını karşı-

layabilmek için Türkiye Sanayii Kalkınma Bankası ve Sınai Yatırım ve Kredi Bankası kaynaklarının önemli ölçüde artırılmasına çalışılmaktadır. Bu müesseselerin 1965 yılında Nisan ayı itibariyle sanayii Teşekküllerine verdiği kredi toplamı 524 milyon liradır. Bu miktar diğer senelere nazaran bir artışı ifade edecek niteliktedir. Fakat bu hacimde bir kredinin sanayinin süratle gelişmesi için yeterli bulunmamaktadır.

İktisadi gücün, dolayısıyla sanayii sektörünün potansiyelini artırıcı faaliyetlerden biriside, Merkez Bankasının sanayii sektörüne uyguladığı reskont haddinin, tarım ve ihracat sektörlerine tatbik edildiği gibi, en düşük hadde indirilerek, sanayi senetlerinin reeskonta getirilmesini kolaylaştırmak, kredi müesseselerinin finansmanını uygun ortamlarda kolaylaştırmaktır. Bu senetlerde % 5.25 iskonto haddi uygulamaya başlanmıştır.

İktisadi Devlet Teşekküllerinin reor-

ganizasyonu faaliyetleri olumlu bir sonuca ulaştığında, İktisadi devlet teşekküllerinin yatırımlarını finanse etmek üzere, Devlet Yatırım Bankası da uzun vadeli yatırım kredilerini artıracaktır. Bu durum uzun vadeli kredilerle sanayi yatırım faaliyetlerini kesif bir hacıma yükselecektir. Bugünlerde uzun vadeli kredi imkânlarından sanayicilerin faydalanmasında, ilgili finansman kurumlarınca selektif kredi politikası uygulanmaya başlanmıştır.

a) Özel Sektör yatırımlarını arttırmak,

b) Yatırımları ekonomide atıl kapasite yaratmayacak sanayii kollarına doğru yöneltmek,

c) Geri kalmış bölgelerin kalkınmasını sağlamak amacı güdülmektedir.

Gelişmekte bulunan genç sanayimizi korumak, himaye etmek için ele alınması gerekli bir konuda, ithal malı sanayi mamullerinin gümrük nisbetlerini artırmak, yerli sanayinin ihtiyacı olan yatırım malları ve ithal malı istihsal mallarının gümrük nisbetlerinde ayarlamalar yapmaktır. Bu amaca uygun olarak, plân hedeflerine uygun olarak gelişen sanayinin ihtiyaçlarını dikkate alarak, ham maddelerin yüzde nisbetleri artırılmakta veya azaltılmamakta, yatırım maddesi eşyalardan alınan vergiler, kolaylıklar gösterilerek tahsili cihetine gidilmektedir. Gümrük faaliyetleriyle ilgili olarak yurtiçi istihsalı mümkün olan bazı sanayii mamullerin liberasyon listesinden çıkarılarak, tahsisli ithal malı listesine alınmasına ve imkânlar nisbetinde ithalatının yasaklanmasına memleketimizde uzun zamandan beri başlanmıştır.

Sanayi sektöründe mevcut üretim fazlasının dış piyasalar ihraç edilmesi; sanayimizin inkişafı bakımından üzerinde durulan meselelerden birisidir. Böyle

bir uygulamanın ekonomiye sağlayacağı döviz gelirinin faydası da açıktır. Bu mamullerin dış piyasalarda talep bulabilmesi için, maliyetlerinin düşük olmasına çalışılması, fiatlarının makul bir seviyede bulunması gerekmektedir. Bu amaca hizmet etmek üzere 261 sayılı kanun ve buna bağlı Bakanlar Kurulu kararı ile bazı sanayii mamullerimiz ihraç fiatları içine giren vergi, resim, harç ve benzer tesirler icra eden mükellefiyetlerin ihracatçıya iadesine başlanmıştır.

Montaj sanayinin gelişmesi ekonomimize büyük bir dinamizm kazandırmaktadır, montaj sanayii Talimatı 14.Nisan. 1964 tarih ve 11682 sayılı resmî gazete ile yürürlüğe konmuştur. İthal edilen bazı mamullerin, yerli üretimle ikame edilmesinde montajdan başlıyarak, komple üretime geçilmesi durumunu bu talimatta bulmak mümkündür. Montaj talimatının uygulamasında çalışmalar çok yavaş ve yetersizdir.

a) Montaj yolu ile imalat yapan teşekküllerin sayıca çok artmasına izin verilerek, yurt içi talebin küçük parçalara bölünmesi sağlanmış.

b) Liberasyondan parça ithal edilmesi yolunun açık tutulmasına devam edilmesi, büyük çaptaki yurt içi imalat ve yatırım teşebbüslerini zayıflatmıştır. Neticе olarak sanayi faaliyetlerimiz işletme içi ve işletme dışı tasarruflarından yoksun kalmıştır.

Sanayii teşvik yönünden ele alınan diğer bir konuda hızlandırılmış Amortisman sisteminin uygulanmasıdır.

Hızlandırılmış amortisman istihsal ve sıtalarının kısa zamanda sabit kıyemtlere amorti ederek, yeniden yatırılabilen fonların elde edilmesini sağlamakta dolaşısıyla bu Ekonomik operasyon, cemiyet hayatımıza canlılık kazandırmaktadır.

Sanayii faaliyetlerimizde, uygun bir

ortanın sağlanması da bölgeler arası dengeli kalkınmaya yönelmemizi temin etmektedir. Bu faaliyetlerle ilgili olarak enerji kaynaklarının seçimine gidilmesi, yurdumuzda sanayinin kurulması gelişmesini teşvik edecek politikaların başında gelmektedir. Enerji politikasında şu esasları özetleyebiliriz.

a) Sanayinin kurulması için gerekli enerjiyi temin etmek.

b) Çeşitli sanayii dallarının özellikle rine uygun olarak mevsimlere aylara göre artan enerji ihtiyacını karşılamak.

c) Sanayiye enerjiyi ucuz fiatla satmak.

Bu faaliyetlerin yapımını kolaylaştırmak için proje hazırlık çalışmalarını hızlandırmak, ayrıntılı ve milletler arası standartlara uygun projeler hazırlayarak, ekonominin mukayeseli avantaja sahip olduğu sanayi dallarını tesbit etmek ve sanayii bu yönlerde gelişmeye teşvik etmek üzere çalışmaları hızlandırmak Türk ekonomisinin hayatyeti bakımından büyük önem taşımaktadır.

Müesseselerimize Tanıyalım

Toprak Mahsülleri Ofisi

KURULUŞ VE GAYESİ :

3491 Sayılı Kanunla 1938 yılında kurulmuş olan Toprak Mahsulleri Ofisi Ticaret Bakanlığına bağlı olarak, içerde ve dışarıda her türlü hububat alım ve satımı ile afyon tekel'ini devlet adına yürütmek üretici ve tüketiciciyi himaye ve memleket ihtiyaçlarını temin gayesi ile stoklar etsyis etmek, ihtiyaç halinde değirmenler, ekmek fırınları ve bilumum unlu maddeler sanayiini kurmak ve işletmek, silolar, depolar inşa etmek ve bunları işletmek ve ayrıca iç ve dış satışları tanıml etmekle görevli bir İktisadi Devlet Teşekkülüdür.

Ofis'in teşekkülünden 17 milyon olan sermayesi 1942 yılında 30 milyon ve bilâhare 1955 yılında da 600 milyon liraya çıkarılmıştır.

440 sayılı kanun esasları dahilinde hazırlanan tasarı kanunlaştığı takdirde bu miktar 1 milyar 200 milyon liraya yükselmiş olacak ve halen geniş ölçüde hu-

bubat ve piring pazarlamasına matuf olan faaliyet konusuna baklagiller, yağlı tohumlar ve fındık ürünleri de girecektir.

Ofis'in sermayesi her ne kadar 600 milyon lira gibi önemli bir miktara baliğ olmakta ise de, bunun büyük bir kısmı faaliyetlerin gerekli kıldığı sabit tesisler halinde değerlendirilmiş olduğundan, işletme faaliyetleri çeşitli yollardan sağlanan kredilerle yürütölmektedir. Kârlılık ve verimlilik yönünden faaliyet sonucuna müessir olan bu hususun giderilmesi, yurarda da tebaruz ettirildiği gibi, hazırlanan tasarı ile sağlanacak imkânlarla gerçekleşmiş olacaktır.

ÜRETİM ALIM VE SATIŞLARI :

1965 - 1966 Ekim devresi başlangıçta gayrı müsait bir seyir takip etmiş olmasına rağmen, kışın nisbeten mülâyim geçmesi, Sonbahar ve İlkbahar yağışlarının tatminkâr olması neticesi üretim, rekor olarak kabul ettiğimiz 1963 senesine yaklaşmıştır.

Evvelki senelere göre ekiliş itibariyle büyük bir fark olmamasına rağmen üretimdeki artışı, ekolojinin müsait geçmesi yanında Teknik Ziraat Metodlarının tatbikine, gübreleme ve iyi tohumluk kullanma tedbirlerine gün geçtikçe önem verilmesine bağlamak yerinde olur.

Uzun seneler 600 bin tonu geçmeyen (1963 hariç) alımlarımıza nazaran bu se-

ne üretimdeki artışa paralel olarak, Müessesenin müstahsil ile olan beşeri münasebetlere önem vermesi, alımların üretim bölgelerine en yakın yerlerde, mümkün olan sür'atle, piyasaya uygun fiyat ve şartlarla yapılması, ayrıca personelin çalışma şartlarının dikkatle gözönünde bulundurulması gibi sebeplerle alımların da artması sağlanmıştır.

Ekiliş Alanı (Hektar)

	1962	1963	1964	1965	1966
Buğday	7.800.000	7.850.000	7.870.000	7.900.000	7.950.000
Arpa	2.800.000	2.850.000	2.750.000	2.770.00	2.710.000
Çavdar	670.000	693.000	700.000	730.000	732.000
Yulaf	410.000	400.000	410.000	400.000	400.000
Pirinç	81.000	55.000	35.000	50.000	68.000
Toplam	11.761.000	11.348.000	11.765.000	11.850.000	11.860.000

Üretim (Ton)

Buğday	8.450.000	10.000.000	8.300.000	8.500.000	9.600.000
Arpa	3.500.000	4.288.000	3.200.000	3.300.000	3.800.000
Çavdar	690.000	900.000	735.000	775.000	850.000
Yulaf	450.000	500.000	550.000	540.000	500.000
Pirinç	145.000	130.000	100.000	130.000	160.000
Toplam	13.235.000	15.818.000	12.885.000	13.245.000	14.910.000

Verim (Hektar / Kg.)

Buğday	1083	1274	1055	1076	1207
Arpa	1250	1505	1164	1191	1402
Çavdar	1030	1299	1050	1061	1161
Yulaf	1089	1250	1342	1250	1350
Pirinç	1790	2363	2857	2600	2353

T. M. Ofisinin son beş yıllık alım ve satış faaliyetleri

Yıllar	İç alımlar			İthalât		İç satışlar		İhracat	
	Ton	1000 TL.	Ton	1000 TL.	Ton	1000 TL.	Ton	1000 TL.	
1962	642.146	420.005	1.071.993	546.851	1.249.884	353.089	—	—	
1963	1.051.355	688.948	524.151	291.315	990.522	729.347	50.974	25.743	
1964	492.817	323.772	103.532	62.463	824.419	641.249	86.397	40.923	
1965	572.147	427.199	362.560	197.573	939.730	767.672	73.934	33.666	
1966 (x)	891.106		303.735		797.651		25.820		

(x) 1/1/1966 - 15/11/1966

İthalât ve ihracat :

Ofisin on senelik vasatilere nazaran yıllık hububat alımları 600.000 ton civarında bulunmaktadır.

Ofisce karşılanan yıllık tüketimlerin ise, takriben bir milyon ton civarında bulunmakta ve bu miktar artan nüfus dolayısıyla talep durumu bakımından %5 oranında bir yükselme temayülü göstermektedir. Bahis konusu arz ve talep münasebeti bakımından hasıl olan 400.000 ton raddele-
rindeki hububat açığını bu güne kadar daha ziyade PL 480 sayılı Kanuna göre imzalanan anlaşmalarla A.B.D.'den sürplü maddeleri ithalât yolu ile kapatılmasına çalışılmaktadır.

Bu şekildeki tedarik sisteminin normal ve devamlı bir hal tarzı olarak kabulü doğru olmayacağından, kendi kendimize yeter hale gelebilmemiz, bizi teşvik eden başlıca hedefe ulaşabilmek üzere, Ofis'in Tarım Bakanlığının yukarıda yad edilen çeşitli yönlerden sevk eden mesaisini inzimamen gayretleri sonucunda bu yıl için arzolunan neticenin elde edilmesi mümkün olmuştur.

Bu gün için arızı bir tarzda vuku bulan ihracatın, devamlı bir tarzda gerçekleştirilmesi plân ilkelerinin tahakkuku sureti ile ileriki yıllarda başta çavdar, pirinç olmak üzere bazı hububat çeşitleri için imkân dahiline gireceği düşünülebilir.

Reorganizasyon ve Eğitim çalışmaları:

Ofis'in 440 sayılı kanunun ön gördüğü ilkelere intibakı için, iş değerlendirilmesi çalışmalarına ve özellikle, yeni çıkacak olan İktisadî Devlet Teşekkülleri Personel Kanununun derpiş ettiği sınıflandırma ve işe göre ücret prensiplerini sağlamak ve ilmi esaslara dayandırmak üzere Ofis'deki bütün işlerin analiz ve değerlendirilmesi, Organizasyon ve Metod Müdürlüğü yönetimindeki bir ekip tarafından yapılmaktadır. Bu çalışmaların genişletilmesi ile Ofis'de personel, eğitim ihtiyaçları, Norm - Kadro'lar, İş - Usul ve metod'lar gibi birçok problemlerin en uygun şekilde çözümlenmesi mümkün olacaktır.

Ayrıca verimi arttırıcı faktörlerin en önemlisi olarak düşünülen eğitim konusuna dikkatle eğilinmiş ve her kademe - deki personelin eğitimi üzerinde durulmuştur. 1965 yılında üst - kademe idarecileri için Organizasyon ve Metod Konferansı ve Sevki-İdare Semineri, ilk kademe âmirleri için Organizasyon ve Metod Kursu, eksper, muhasebeci ve teknisyen tekâmül kurslarında uygulanan Organizasyon ve Metod programları, İBM Semineri, Alfabetik Steno Kursu, 1966 yılında İş - Değerlenmesi kursu eğitim faaliyetlerinin başlıcalarıdır.

Eğitim işinin devamlı ve rasyonel bir şekilde yürütülmesi için, inşa edilmekte olan Genel Müdürlük binasında gerekli

bütün imkânları muhtevi «Eğitim Merkezinin» kurulması kararlaştırılmıştır.

Haberleşme, muhafaza tesisleri ve Bakımı :

Yurdun önemli üretim ve tüketim merkezlerinde dokuz bölge, 239 işyerinde teşkilâtlanmış bulunan Ofis'in kurmuş olduğu telsiz şebekesi ile teşkilât dahilinde en seri vasıta ile haberleşmeyi sağlamak ve işgal konuları üzerinde edinilen bilgilerin gerekli kıldığı tedbirler zamanında alınmakla beraber ilgili mercilere de duyurulmaktadır.

T.M.O. gerek limanlarda ve gerek ö-

nemli hububat merkezlerinde 1.711.350 tonluk modern muhafaza tesislerine ve Konya'nın Horozlu mevkiinde günlük kapasitesi 150 ton olan büyük bir un değirmenine mâliktir.

Mevcut tesislerin tamir ve bakımı ve lüzumlu olan malzeme ve yedek parçaların büyük bir kısmı Ofis'in kendi tamir atölyelerinde yapılmaktadır.

Yatırımlar :

Birinci 5 yıllık Kalkınma Plânına göre, esas yatırımlarını hemen hemen tamamlamış olan Toprak Mahsulleri Ofisi'nin son iki yıllık yatırım çalışmaları şu durumdadır.

Y ı l	Proje Adedi	Program TL.	Tahakkuk TL.
1965	11	8.440.000,—	7.689.000,—
1966	10	10.040.000,—	6.762.970,83

Ofis İktisadî Devlet Teşekkülleri yatırımlarının gerçekleşmesi oranı itibariyle en ileride bulunan kuruluşlardan olup, 1965 yılında gerçekleşen yatırım oranı % 92'yi, 1966 yılında da (10. ayın sonu itibariyle) % 67,4'ü bulmaktadır.

Kâr ve zarar durumu :

Ofis'in 1964 yılı faaliyet sonucunu gös-

terir bilançosu 53.757.000 lira zararla kapanmış olmasına mukabil 1965 yılındaki zarar 128.743 lira gibi cüz'î miktara inhisar etmektedir. Bu neticenin elde edilmesinde Ofis'in müsbet ve verimli bir çalışma gayreti içinde bulunmasının yanında, kampanya başında alım ve satış fiyatlarında yapılan ayarlamaların da tesirli bulunduğunu kabul etmek icabeder.

Zirai Kooperatiflerimiz Hakkında

Prof. FINDIKOĞLU

— I —

Gazete haberlerine göre bu yılın son ayı sonunda Ankara'da mühim bir Kongre toplanıyor. Bu toplantı ne uzaklardan plânlama için davet edilen malûm veya meçhul iktisat âlimleri ile yerli ilim adamlarının yaptıkları ve gazetelerde noksan bilgilerle tanıtılan heybetli içtimalara, ne de siyasî partilerin, yahut bazı talebe teşekküllerinin elektrikli ve polisli, toplantılarına benziyor. Belki de gazetelerde bahsi hiç geçmiyecek bir kongre!

Hemen söyleyelim. 1931 de temeli atılmış Türk Kooperatifçilik Cemiyeti'nin 1944 den sonra ananeleştirdiği kongrelerinin VI. sı. Elimize geçen programına göre şu problemler üzerinde hazırlanmış raporlar münakaşa edilecektir:

- 1 — Türkiye zirai yapısı;
- 2 — Gelişmekte olan memleketlerde zirai kooperatifçilik;
- 3 — Türkiye'de zirai kooperatiflerin durumu ve başlıca problemleri;
- 4 — Zirai kooperatifler ve kooperasyon prensipleri;
- 5 — Bizdeki köy topluluklarının eko-

nomik meselelerine kooperatif yolu ile bulunacak çözüm şekilleri;

- 6 — Toprak reformu ve kooperatifçilik;
- 7 — Zirai kooperatifler ve Devlet;
- 8 — Başka memleketlerde kooperatif mevzuatı;
- 9 — Kooperatif terbiyesi ve zirai kooperasyon;
- 10 — Zirai kooperatiflerde finansman meselesi;
- 11 — Köy kooperatifçiliği ve işgücü ihracı.

Oldukça yüklü bir program! Mamafih hepsi bir noktada toplanıyor: **Zirai mesele**. Zaten kongreyi düzenliyen teşekkül de Türkiye'nin 1 numaralı iktisadî meselesini tam zamanında seçmiş bulunuyor. Kaldı ki yerli ve ecnebi iktisatçılar, zirai ekonomiye ehemmiyet vermiyerek endüstrileşme cezbesine tutulmuş olanlar da döne dolaşa hiç değilse zirai sanayileşme-ye öncelik vermektedirler. «Her şey zi-

raatten ibaret» diyenler de başka yollar-
dan yürüyerek aynı noktada birleşmiyor-
lar mı?

Yukarıdaki II maddeden hangisi mü-
him? Hepsi veya hiç biri. Aslında hepsi
belli bir mihrak etrafında birleşmekte-
dir: **Ziraî kalkınmada kooperatifçiliğin ifa
edeceği hizmetler**. B.İ.T., F.A.O. gibi mil-
letlerarası teşkilâtlardan alınız, yerli ga-
zete sohbetlerine kadar ininiz: her taraf-
dan gelen nasihat ve tavsiye sesleri bütün
gelişmemiş, yahut gelişmekte olan mem-
leketleri önünde sonunda Toprak Ana'nın
meslelerine çağırmakta, bu davete de
kooperatifleşme zaruretinin eklemektedir.
Nitekim 1965 de İstanbul'da toplanan bir
Milletlerarası İktisadî Kalkınma ve Koo-
peratifçilik kongresi de kapanışını bu dilek
ve isteklerle yapmış, işin gerisini Tür-
kiyede işbaşında bulunan Devlet ve Hükümet
adamlarımıza, onlar kayıtsız kaldığı
takdirde Allah'a bırakıp dağılmıştı. Eğer
aldanmıyorsak Türk Kooperatifçilik
Kurumu'nda bu gib davetleri tekrarlamak
için yapılmaktadır (1).

Gerek bahsi geçen kongre programın-
daki temel problemler, gerek aynı konu-
larla ilgili diğer meseleler hiç şüphesiz
önceden yapılmış araştırmalara dayanıla-
rak ele alınabilir. Artık aşiretimizi Dev-
letlerden ve onların aşiretlerinden çok
uzak bulunduğumuza, bulunmakhımız
gerektiğine göre içe doğan ilhamlarla, am-
pirik ve bir anlık fikirlerle davranış yeri-
ne realitenin incelik ve giriftliklerini
yoklayan emek mahsulü tetkiklere dayanış
beklemeliyiz. Her halde işaret ettiğimiz
Kongre bu çeşit tetkiklerin esaslarını
kaphıyan raporlara vesile olacaktır.

(1) Bu Kongrenin 30'u aşan raporların-
dan ibaret değerli bir eseri; Enstitü Der-
gimize göndermiştir. Teşekkür ederiz. Ya-
kında sahifelerimizde bu raporlardan
bahsedeceğiz. Dergi.

— II —

Güzel bir tesadüf eseri olmalı ki İktisat Fakültesi İçtimaiyat Enstitüsü, bir seneden beri İstanbul'a çok yakın bir vilâyetin Ziraî Kooperatifçiliğini araştırma işine girişmiş bulunmaktadır: **Sakarya**. Fakültede okuyan Adapazarlı talebelerle Sosyoloji profesör, doçent ve asistanların-
dan mürekkep bir ekip birkaç aydan beri daha başka sosyal meselelerle birlikte ziraî kooperativizmi de araştırıyor. Bunun için anket metodolojisinden faydalanmayı düşünen Enstitü, beş kazası bulunan Sakarya'daki ziraî kredi ve satış müesseselerini gözden geçiriyor. Bunun için:

I — Kooperatiflere aza olmıyan, olmak istemiyen çiftçilerle görüşme,

II — Kooperatiflere aza olanlarla görüşme,

III — Kooperatif idarecileriyle görüşme

olmak üzere üç çeşit muahatap seçiliyor. Her üç zümreye sorulan sualler başka başkadır. Bunlardan her biri kendi ölçüsünde mühim. Biz burada yalnız aza olanlara sorulan noktalardan bir kaçını sıralıyacağız:

1 — Kaç seneden beri kooperatif aza sınırsınız? Bu müddet esnasında aldığımız kredileri hangi işlere hasrettiniz? Herhangi bir ziyaretçiye (Şu senede aldığım kredi ile şu işimi gördüm). (Şu yılda verilen kredi ile işletmenin muhtaç olduğu şu binayı inşa ettirdim), geçen yılki kredi ile çift hayvanları mı yeniledim) ...ilh gibi cevaplar verebilir misiniz? Kredilere rağmen herhangi bir yıldaki bir başarısızlığın sebep veya sebepleri nelerdir? Kooperatifden alınan paralarla yapılacak işler için erbabında (meselâ bir Ziraat Mühendisinden, bir İnşaatçıdan) proje veya plân aldın mı?

2 — İleri ve gelişmiş memleketlerde

köylüler ürettikleri mahsulleri işlemek ve imâl etmek için küçük ölçüde endüstriye geçiyorlar. Meselâ un değirmenleri, çeşitli meyve ve sebzeler için konservecilik, maden işletmeleri gibi. Keza imâline ve işlenmesine lüzum olmadan piyasaya sevkedilecek mahsuller için standardlaşma, paketleme, depolama, başka yerlere nakletme gibi işler için de ayrı kooperatifler kurulmakta. Böylece imâl edilmiş olarak satma, köylüler için son derece kârlı oluyor. Bu hususlarda radyo, gazete, kitap, konferans... gibi vasıtalarla bir bilgi edindiniz mi?

3 — Kooperatif âzası olmadan evvelki yıllık gelirle, olduktan sonraki yıllık geliriniz arasında bir fark oldu mu? Bu gelir gittikçe artıyor mu?

4 — Kooperatifin yıllık toplantıları nı heves ve şevkle katılıyormusunuz? Gereklikçe kooperatif işleri hakkında siz ve arkadaşlarınız tenkitlerde bulunuyor musunuz? Bunlar nasıl karşılanıyor?

5 — Kooperatifin alacaklarını ödedikten sonra ne gib tasarruf ve biriktirme imkânları oluyor? Tasarruflarınızı nasıl kullanıyorsunuz? Köyünüze en yakın banka nerede? Bu bankaya ve başka bir bankaya vadeli, vadesiz tasarruf yatırması var mı? Köyünüzde umumiyetle, ailenizde hususî olarak piyngolu ve ikramiyeli Bankalara rağbet ediliyor mu?

6 — Topraksızlıktan ve fakirlikten, yahut varlıklı olmadan ötürü köyden kasaba ve şehre (Adapazarına), yahut başkâşehirlere göçen hemşerileriniz var mı? Birkaç misâl verebilir misiniz?

7 — Kooperatifiniz arasına Ziraat Bankası Kooperatif müfettişlerince teftiş edilir. Sizin kooperatifinizde teftiş ediliyor mu? Devlet Bankası olan Ziraat Bankasının sizin kurduğunuz kooperatifi teftiş etmesi hakkında siz ve başka azalar ne düşünüyorlar?

8 — Kooperatifiniz memuru Ziraat Bankasınca tayin ediliyor. Bundan memnun musunuz? Kooperatif âzaları topluluğu aynı zamanda memurunuzu da seçse daha mı iyi ve faydalı olur? Yoksa yukarıdan (Ziraat Bankasından) idare daha mı isabetli? Ne düşünüyor sunuz? Kooperatifinizin yaşama kabiliyeti hangi yolu gerektiriyor?

Henüz araştırma 30 aşan sualler muhtevî anket usulüyle bütün bir Vilâyete tatbik edilmemiş olmakla beraber tatbik edilen Vilâyet köşelerinden çok dikkat çekici cevaplar elde edilmiştir. İctimaî realitenin kooperasyon hareketleriyle alâkalı parçası araştırıcı ve sorucuya öyle hadiseler, düşündürücü konular telkin ediyorki reel ve halkla temastan önce akla gelmesine imkân yoktur. Esasen bizde mücerret düşüncenin gururu, realiteyi küçümseme duygusu da uyandırdığı için kendi bildiğimize buyruk hareket neticesinde reelin dertlerine karşı bir alâkasızlık da hasıl olacaktır. Halbuki düşünce denen ve eski Yunanda **Promete** olarak adlandırılan zihni güç, ancak realite ile diyalogvari konuşma sayesinde kendine ve sosyal varlığa faydalı olabilir. Şahsen bir kere daha Sakarya havzasındaki araştırmalar esnasında bu metodolojik gerçeğe vukuf peyda ettim.

İşte önümüzdeki Aralık ayının son haftasında Ankara'da toplanacak bir kooperasyon ekonomisi kongresi vesilesile belirtmek istediğim husus bundan ibarettir. Hiç şüphesiz Kongreye sunulacak raporlar daha başka metodlarla da işlenmiş olacaktır. Bizdeki ziraî kredi kooperasyonu, başka memleketlerdekinin aksine olarak bir Devlet Bankası olan Ziraat Bankasınca finanse edildiği ve yukarıdan idare olunduğuna göre bu değerli Bankamızda çalışan Fakültemiz mezunu genç iktisatçıları teftiş ettikleri memleket bölgelerinde Sakarya denemesine benzer, hatta ondan daha mükemmel ve etraflı de-

nemelere başlamalarını, temenni etmek isterim. Geçen sene ziyaret etmek fırsatını elde ettiğim İngiliz ve Alman kooperatifçiliğinde bizdeki müfettişlerin yerini tutan «Kontrolör» veya «Prüfer» lerin tek tek kooperatiflerle nasıl hemhal olduklarını, her ân onların nabzını yoklayıp derman bulduklarını gördüğüm için bu temenniye bilhassa lüzum görüyorum. Oralarda hür ve «aşağıdan, halktan» gelme, bizde «yukarıdan» inme bir kooperatif idaresinin bulunması Budaklar köyünün çiftçisinin belirttiği gibi, bir mesele teşkil etmez. Kaldı ki Ziraat Bankasının, kendisi ağır ağır kooperatifleşme yolları-

nı hazırlamaktadır. İleride gerekirse bu sütunlarda üzerinde yürüyen bu yolları izah etmek faydalı olacaktır (1).

1) Sakarya'da Adapazarı merkezine bağlı Budaklar Köyünde yetmişlik bir çiftçi suallerimize verdiği cevapta şöyle demişti: — «Bizim kooperatif Ziraat Bankası olamaz. Biz ne müdür, ne de memur seçemeyiz. Sonra köylüler bölünürler, bir iş çıkmaz. Adam oluncaya kadar devam etsin!» Tecrübeli ve gün görmüş Türk köylüsünü acı, fakat gerçek bir duruma işaret ediyor.

BİLANÇO ESASINDA DEFTER TUTACAK MÜKELLEFLER İÇİN

Vergi ve Muhasebe Klavuzu

FEHAMETTİN ERVARDAR
Serbest Hesap Uzmanı

Fiati: 15.- TL.

AKDENİZ SOSYAL ARAŞTIRMALAR KONSEYİ

ile

İKTİSAT ve İÇTİMAİYAT ENSTİTÜSÜ

NÜN TERTİP ETTİĞİ

İktisadî Kalkınma

VE

Kooperatifçilik

SEMİNERİ RAPORLARI

8 ŞUBAT 1965 : 14 ŞUBAT 1965

(İSTANBUL — ADANA — MERSİN)

SEMINAR REPORST ON

Economic Development

AND

Cooperatives

8 th. Of FEBRUARY : 14 th. of FEBRUARY 1965

(İSTANBUL — ADANA — MERSİN)

İktisadî Kalkınma ve Kooperatifçilik

1965 de bu konuyu müzakere için İktisat Fakültesinde toplanan Milletlerarası Kongre raporları Fakültenin İktisat ve İctimaiyat Enstitüsünce neşredilmiştir. İçindekiler:

I. Türkiye'de Ziraî Kooperatifçiliğin Kurucusu: Mithat Paşa	35
II. Türkiye'de Organize Ziraî Kredinin Yüz Yılı	32 — 35
III. Teşkilâtlı Ziraî Kredinin Tarihine Kısa Bir Bakış (Şahap Sıtkı İlter)	36 — 38
IV. Türkiye'de Tarım Kooperatifleri (H. Hazar)	39 — 49
V. Türkiye'de Ziraî Kredi ve Satış Kooperatifleri ve Başlıca Meseleleri (Namık Zeki Aral)	50 — 62
VI. Türkiye'de Tarım Kooperatifçiliğine Uygulanan Sistem	
VII. Tarım Kooperasyonu Bakımından Cemaat Kalkınması (Celâl Uzel)	70 — 83
VIII. Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin Cemaat Kalkınmasındaki Yeri (İsmail Cevat Akyol)	84 — 88
IX. Türk Tarım Kredi Kooperatifleri (Süleyman Göker) ...	89 — 93
X. Doğu Anadolu'da Ziraî Gelişme ve Kooperatifler (L. J. Fenske)	94 — 98
XI. İzmir Çevresinde Kooperatifçiliğin Doğuşu (Mennan Yiğiter)	99—109
XII. Akdeniz Türkiyesinde Bir Narenciye Bölgesi: Silifke (Ahmet Halil)	110—112
XIII. Türkiye'de Ziraî Kooperatifçilik ve Menas Denemesi (Ali Rıza Arı)	113—116
XIV. Türkiye'de Pancar Ekicileri İstihsal Kooperatifleri ...	117—119

XV. Tarım Kredi Kooperatifleri Personeli Meslekî Teşek- kül üve Köy Kooperatifçiliğ (C. İbrahim Çapan)	120—127
XVI. Türkiye’de Kefalet Kredi Kooperatifleri (Rahmi Önen)	128—132
XVII. Balıkçılık Kooperatifleri ve Organizasyon Pr. (Sü- leyman Arısoy)	131—141
XVIII. Türk Kooperatifçilik ve İktisadî Kalkınma Hareketi İçinde İşçi Mesken Yapı Kooperatiflerimizin Durumu (Sabahaddin Fındıkoğlu)	142—148
XIX. Cemaat Kalkınması Bakımından Kooperatifler İshaq Y. Qutub)	149—155
XX. Lübnan Kooperatif Sistemi (A. Le Genissel)	156—159
XXI. Lübnan’da Kooperatifler (Camille Kobeh)	160—162
XXII. Millî İnkişafın Bir Unsuru Olarak Kooperatiflerin Millî Ölçüde Rolü ve Teşkilâtı (M. A. Gilboa)	163—171
XXIII. İspanya Ziraatinin Gelişmesinde Kooperatiflerin Rolü (D. A. Alverez)	187—191
XXV. Kooperatif İşletmesi ve İdaresinin Ekonomik ve Sosyal Ölçüleri (E. H. Thomas)	192—203
XXVI. Akdeniz Memleketlerinde Ziraî Assosiyasyonizm Tipleri (Albert Meister)	204—207

Bu çok mühim eseri, bütün ilgili Cemiyet azalarına tavsiye ederiz, 400 sahifeyi aşan bu kitabın fiyatı yalnız 23 Lira 75 Kuruştur.

Adı geçen Enstitüye müracaat.

İktisat Fakültesi 30. Kuruluş Yılı

« Radyo Konuşması »

Turhan KENTBAY

30. Kuruluş yılı dolayısıyla Radyoda yapılan konuşmayı okurlarımızı ilgilendirir düşüncesiyle dergimize alıyoruz.

Bu gün İktisat Fakültesi'nin 30. uncu kuruluş yılını iftiharla kutluyoruz.

Büyük Atatürk daha İstiklâl savaşı sırasında, bir milletin kurtulması için sadece askerî zaferlerin yetmiyeceğini, bu zaferleri ekonomik başarıların takip etmesi gerekeceğini ifâde etmişti.

Ocak 1923 de ki bir konuşmasında «Bundan sonra pek önemli zaferler yolumdayız. Bunlar süngülerimizin zaferleri değil ekonomi ve bilginin zaferleri olacaktır. Şunu iyi biliniz Ordularımızın elde etikleri büyük zaferler Memleketi bütün mânası ile kurtarmış sayılmaz. Bu zaferler ancak gelecekteki zaferlerimizin zeminini hazırlamışlardır. Ordumuzun büyük başarısı ile gurura kapılmıyalım. Hem bilgi ve ekonomi alanlarında zaferlere hazırlanalım» diyen ATATÜRK daha sonra Şubat 1923 de «Siyasal ve Askerî zaferler ne kadar büyük olursa olsunlar ekonomik başarılarla taçlandırılmazlarsa dayanamazlar az zamanda söner giderler. Yeni Türkiye Devleti bir ekonomi Devleti olacaktır.» demek sureti ile kesin istikâmeti de çizmiştir.

Fakültemiz ulu ATATÜRK'ün işaret

ettiği yollardan yürüyerek Memleket kalkınmasında vazife alacak iktisatçı ordu sunu yetiştirmek amacı ile 1936 senesinde kurulmuştur.

Yeni Türkiye Devletinin ATATÜRK'ün yolunda, onun gösterdiği hedefe varabilmesi için kuracağı İktisadî yapının mîmar ve mühendisleri hiç şüphesiz gerekli tahsil ile yetişmiş iktisatçılar olacaktı ve işte Fakültemizin kuruluş amacı da bundan ibaretti.

Fakültemizin bu amaçla kurulduğunu bilen biz iktisatçılar Türkiye'mizin iktisadî savaşının başarıya ulaşması için var gücümüzle çalışmayı vatan vazifesi bilmekteyiz.

Fakültemiz 14.12.1936 tarihinde 2/25719 sayılı kararname ile kurulmuştur.

Burada Fakültemizin tarihçesinden de kısaca bahsetmek isterim.

ATATÜRK'ün emirleri ile Fakülte açılış hazırlıklarına başladığı zaman rahmetli CEMİL BİLSEL Rektör'dü. Kuruluş hazırlıklarının bir müddet uzaması üzerine fakülte diğer fakültelerle birlikte açılmamış bunun üzerine ilk seneye

mahsus olmak üzere 1. inci sınıfa Hukuk Fakültesinden ve Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu'ndan naklen öğrenci alınmıştır. Böylece 1. inci sınıfa 15 i kız olmak üzere 122 öğrenci kaydedilmiştir.

Fakültenin ilk hocalarını Hukuk Fakültesi hocaları ile o zaman Nazi Almanya ve Avusturya'dan yurdumuza iltica eden dünyaca tanınmış Profesörler teşkil etmiştir. Daha ilk açılışında Fakültenin finii seviyesi bir hayli yüksekti ve hattâ bu senelerde (Almanya'nın en iyi üniversitesi İstanbul'dadır) sözü meşhurdur.

O zamanki profesörler, Kessler, Rustow, Röpke, Honig, Dobretsberger, Neumark, Isaak ve Hireh'ı saygı ile anarken ilk Dekanımız ve Fakültemizin yükselmesinde büyük emeği geçen mükemmel hocaya Sayın Prof. ÖMER CELÂL SARÇ'ı da saygı ile yad'ederiz.

Fakültemize kuruluştan beri geçen (30) yıl içinde 14273 kişi kaydedilmiş 3833 kişi mezun olmuştur. Bu mezunlardan 3359 u erkek 474 ü kızdır.

İktisat Fakültesi kuruluşundan beri mezunlarına daha geniş bir formasyon vermek için günün icaplarına uyan ilmi yenilikleri de tedris sistemine dahil etmiştir.

Fakültenin memleket iktisadına faydalı olmak için enstitüler kurmak sureti ile çalışmaları ise çok olumlu sonuçlar vermektedir.

Hâlen Fakülte'ye bağlı (7) enstitü faaliyet hâlinindedir. Bu enstitülerden (2) si okul mahiyetindedir. Bunlar,

1 — İşletme enstitüsü,

2 — Gazetecilik Enstitüsü'dür.

İşletme Enstitüsü (2) ayrı çalışma yapar.

Bunlardan biri;

İşletme ihtisas programı olup, bura-

ya imtihanla fakülte mezunları alınır ve

bir senelik tahsil sonunda diploma verilir.

İkincisinde ise Muesseselerin uygun görüp gönderdiği elemanlar, işletme esasları üzerinde üç aylık yatılı kurslara tabii tutulur ve sertifika alırlar.

Yüksek okul mahiyetinde olan Gaze-tecilik Enstitüsüne ise lise mezunları ile Fakülte'lerin 5-6 sınıflarında olan öğrenciler alınır ve iki senelik ders sonunda diploma verilir.

Okul mahiyetinde olan yukarıda bahsedilenlerden gayri (5) enstitü daha vardır ki bunlar:

1 — İstatistik Enstitüsü,

2 — Maliye Enstitüsü,

3 — İktisat Tarihi Enstitüsü,

4 — İktisat ve İçtimâyet Enstitüsü,

5 — İktisadî Gelişme Enstitüsü'dür.

Bu enstitüler araştırma, Konferans, seminer gibi faaliyetlerle faydalı olmaya çalışırlar. Bütün bunlardan başka Fakülte bitirildikten sonra her mezunun tabii üyesi olduğu Mezunlar Cemiyeti tahsil sonrasının gerektirdiği şekilde bilhassa aktüel meselelerin tartışıldığı bir form niteliği taşımakta, ayrıca cemiyet tarafından neşredilen dergide günün meseleleri tahlil edilmektedir.

Fakültenin açılışından beri (30) yıl içinde mezun olanların 3833 kişi olması sayısız iktisadi problemleri olan Memleketimiz için çok küçük bir rakkam ifade etmektedir.

Yurdun muhtelif yerine dağılan İktisatçıları gerek özel Sektörde ve gerekse resmî sektörde bazen bir nefer bazen küçük noktalarda idareci olarak ekonomimizin kalkınması yolunda çaba sarf etmektedirler.

Özel Sektörde olsun Devlet Sektö-

ründe olsun İktisatçıya gereken yer ve - rilmediği takdirde istenen ve beklenen neticeye varmamız güçleşecektir. Kalkınma çabamızın kısa dönemde başarıya ulaşması İktisatçıya yerinin verilmesi ile mümkün olabilir. Gelişme çabalarımızda önderler gerekli tahsili yapıp formasyonu kazanan iktisatçılar olmalıdır.

İktisaden başarıya ulaşmış devletler bu yolu takip ederek neticeye varmışlardır. Bu gün ekonomik güç olmadan hiç bir başka güçden bahsedilemez.

Devletler artık İktisadî güçlerine göre tasnif ediliyorlar, İktisadî yapısı zayıf ve düzeni bozuk Milletler zahiren bağımsız görünseler bile iktisaden bir sömürge olmaya mahkumdurlar.

Biz Cumhuriyetin (43) üçüncü yılında İktisadî Kalkınmamızı tamamlayamamış bulunuyor ve ATATÜRK'ün gösterdiği hedefe de henüz varamadığımızı görüyoruz.

Ve biliyoruz ki bu hedefe varmak için biz iktisatçılara pek çok vazifeler düşmektedir. Hiç şüphesiz bu hedefe kısa dönemde varmak için düzenli bir iktisadî gidiş yanında yeterli bir iktisatçı kadrosu gerekmektedir.

Memleketin her geçen gün daha fazla adette ihtiyaç duyduğu İktisatçıları yetiştirmede Fakültemize düşen ödevin ehemmiyeti ise böylece ortaya çıkmaktadır.

Ancak İktisat Fakültesi Mezunlarının

Türk Ekonomisindeki vazife ve yerinin arzu edilir şekilde kabul ve teslim edildiğini de iddia etmeye imkân yoktur.

Nitekim yalnızca bir İktisatçının istihdamı ile verimli neticenin elde edileceği nice vazifeler için diğer tahsil kolu mezunlarının kabulünde bir sakınca görülmemektedir. İktisat dışında özel tahsili gerektiren iş için bir iktisatçı düşünülemez iken İktisat tahsili ve bu tah-

silin vereceği formasyonun lüzumu gereken bir yere bu tahsil kolu dışından birinin gelmesi o işten beklenen neticeyi almaya imkân vermez.

Her işte başarının ilk şartı «İhtisasa hürmettir.»

Kendilerini İktisadî yapımızın mimar ve mühendisleri kabul eden İktisatçılar bu sorumluluklarını bilerek yerlerine kendileri sahip olmalı, İktisadî kalkınmamız için vaz geçilmez olduklarını çalışmalarını ile ortaya koymalıdır.

Bu çalışmalarında desteklenmeleri ise yurt kalkınmasına en yararlı davranış olacaktır. Devlet ve Özel Sektöre sesleniyoruz: «Onlara ait yerleri İktisatçılara veriniz ve onları destekleyiniz, Yurt kalkınmasına en yararlı işi yapmış olacaksınız.»

Konuşmamı Büyük ATATÜRK'ün şu sözleri ile bitirmek istiyorum «Bir Milletin doğrudan doğruya hayatı ile, yükselişi ile, alçalışı ile münasebetli olan milletin iktisadiyatıdır.»

Memleketimizde **güzellikleriyle** nam salan yıldızların kullandıkları aynı Puro Tuvalet Sabununu aldığınızdan emin olmak için **sabunun**  zerindeki **PURO** markasına dikkat ediniz... ısrarla Puro Tuvalet Sabunu isteyiniz.

Puro Tuvalet Sabunu
teninize bir kadife
yumuşaklığı ve bir
bahar tazelikliđi getirir

 hrenize filim yıldız-
larına has o büyüleyici
cazibe ve güzelliđi
temin eder

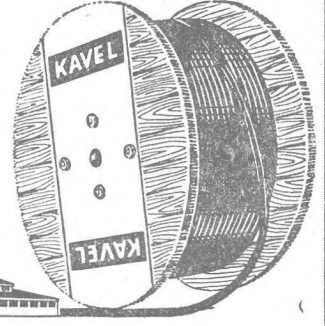
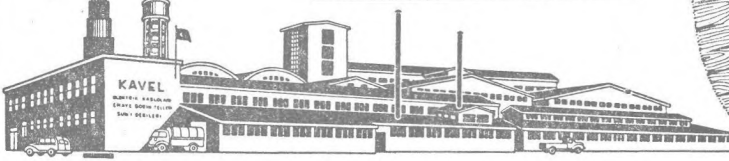
BOL KÖPÜKLÜ - NEFİS KOKULU

PURO

TUVALET SABUNLARI 100 DE 100 SAFTIR

KAVEL

Kablo ve Elektrik Malzemesi Ltd. Şti.
İSTİNYE - İSTANBUL

*Daima standartlara uygun, Laboratuvar kontrolünü haiz,
en üstün kalite imalât yapar :*

- PLASTİK İZOLELİ ELEKTRİK KABLOLARI
- SUN'Î DERİLER ve YER MUŞAMBASI
- EMAYE BOBİN TELLERİ

Telefon : 63 34 00 - 63 34 01

Telgraf : KAVELKABLO - İstanbul

UMUMİ NAKLİYAT ANBARI
RASİM AKAN HALEFİ
AHMET KARAFAKILI ve ORTAKLARI

ACENTALARIMIZ :

SAMSUN	:	Bafra, Çarşamba, Alaçam, Terme, Kavak, Lâdik, Ünye, Fatsa
HAVZA	:	Vezirköprü
MERZİFON	:	G. Hacıköy, Osmançık
AMASYA	:	Taşova, Erbaa
G. ANTEP	:	İslahiye, Kilis, Birecik, Nizip
MARAŞ	:	Besni, Elbistan, Afşin, Göksun
ADANA	:	Tarsus
TRABZON	:	
GİRESUN	:	
ORDU	:	

ADRES

Yalı Köşkü Cad. No. 33

S i r k e c i

Tel : 22 00 60
Telg. : Y E N İ

**Yuvanızda
bahar**

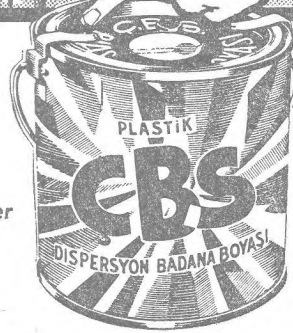
ÇBS

**ile
başlar**

*Çok kolay sürülür
Tamamen kokusuzdur
Çok çabuk kurur
Solmaz, çatlamaz
Su ile yıkanır
Fevkalade cazip pastel renkler*

**ÇAVUŞOĞLU
BOYA SANAYİİ,
İSTANBUL**

Tel : 49 67 10 (4 hat)

KALİFİYE İŞÇİLİK
İYİ KALİTE
EN İYİ SERVİS

TABİİ : MANTAR TAPA
AĞ MANTARI
MANTAR YÜNÜ

MANTAR SANAYİİ TÜRK Ltd. Şti.

Türkiyede Mantar Sanayiinde Lider Teşebbüs

İDARE :

TEPEBAŞI, MEŞRUTİYET CAD. 145
İSTANBUL

TELGRAF : MAKOSI

TELEFON : 446795

FABRİKA :

KÂĞITHANE, KASAPBAŞI SOK. 11
İSTANBUL

TELEFON : 470245

RAN

FAZLA YORGUNLUKTAN İLERİ GELEN

Vücut kırığına karşı

OPON

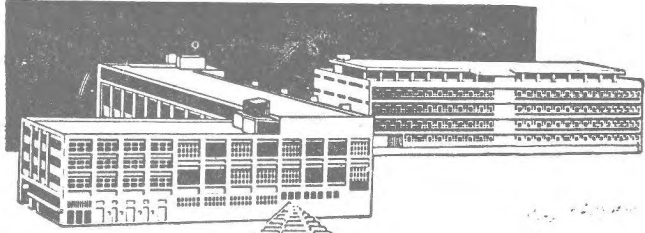
Yeni Afiş : 338

OPON, baş, diş, adale, sinir ağrılarını teskin eder

OPON, grip ve nezle başlangıcında birçok fenalıkları önler

OPON, günde 6 tablet alınabilir

DAHA
RAHAT
BİR
HAYATA
DOĞRU...

Seri imalât sayesinde sağlanan
uygun fiyatlar,

ARÇELİK

kalitesi ve konforundan
daha geniş halk kitlelerinin
faydalanmasını sağlıyor.